

આ પાંચને ત્યાગ કરવા તેનું નામ પાંચ મહાવ્રત
અંગીકાર કરેલાં કહેવાય.

પ્રથમ મહાવ્રતમાં અહિંસા પરમોધર્મ છે.

જૈન સાધુને હિંસાના ત્યાગ સર્વથા પ્રકારે એટલે ત્રણ
કરણ અને ત્રણ જોગથી (નવ કોટિએ) જાવજીવ સુધીના
ત્યાગ હોય છે.

પ્રશ્ન:—નવ કોટિએ પચ્ચખાણ કેવી રીતે થાય?

ઉત્તર:—પોતે કરે નહિ, બીજા પાસે કરાવે નહિ,
કરતાં પ્રત્યે અનુમોદે નહિ એટલે સાફ સમજે
નહિ. આ ત્રણ નામ કરણનાં છે.

મન, વચન અને કાયા આ ત્રણનું નામ જોગ છે.
અકેક જોગની ઉપર ત્રણ ત્રણ કરણ ગણવાથી કુલે
નવ કોટીએ પચ્ચખાણ નીચે મુજબ થાય:—

(૩) છકાય જીવની હિંસા મને કરી કરે નહિ, છ-
કાય જીવની હિંસા મને કરી કરાવે નહિ, છ-
કાય જીવની હિંસા મને કરી અનુમોદે નહિ.
આ ત્રણ કરણ મનનાં થયાં.

(૩) છકાય જીવની હિંસા વચને કરી કરે નહિ, છ-
કાય જીવની હિંસા વચને કરી કરાવે નહિ, છ
કાય જીવની હિંસા વચને કરી અનુમોદે નહિ.
આ ત્રણ કરણ વચનનાં થયાં.

(૩) છકાય જીવની હિંસા કાયાએ કરી કરે નહિ,
છકાય જીવની હિંસા કાયાએ કરી કરાવે નહિ,
છકાય જીવની હિંસા કાયાએ કરી અનુમોદે
નહિ. આ ત્રણ કરણ કાયાનાં થયાં.

મન, વચન, અને કાયાના મળી નવ કોટિએ જીવ
હિસા કરવાના ત્યાગ થયા

પ્રશ્ન :—જીવ કેટલા પ્રકારના છે ?

ઉત્તર :—૭ પ્રકારના છે. તેનાં નામઃ પૃથ્વીકાય,
અપકાય, તેડિકાય, વાયુકાય, વનસ્પતિકાય, અને
વ્રસકાય.

૧ પ્રશ્ન :—પૃથ્વીકાય કેને કહેવાય ?

ઉત્તર :—જમીન ખોદેલી માટી, હીરા, માણિક, રત્ન,
ગરુડ, ગોપીચંદન, યુરુદ દિગુલ, હડતાલ વગેરેને.

૨ પ્રશ્ન :—અપકાય કેને કહેવાય ?

ઉત્તર :—કૃવા, તળાવ, વાવ, વગેરેનું પાણી

૩ પ્રશ્ન :—તેડિકાય કેને કહેવાય ?

ઉત્તર :—અગ્નિ, દેવતા વગેરેને.

૪ પ્રશ્ન :—વાયુકાય કેને કહેવાય ?

ઉત્તર :—હવાને

૫ પ્રશ્ન :—વનસ્પતિકાય કેને કહેવાય ?

ઉત્તર :—ઝાડ, પાન, ફુલ, ફળ, લીલોચો વગેરેને.

૬ પ્રશ્ન :—વ્રસકાય કેને કહેવાય ?

ઉત્તર :—ટીલ, માખી, મચ્છર, ગાય, ભેંસ, પશુ,
પક્ષી, ગ્રી પુરુષ વગેરે હાલતા ચાલતા જીવો.

સાધુને છકાય જીવની હિસા નહિ કરવાનાં પચ્ચખાણુ
અર્થ પ્રકારે છે. જે દિવસથી તેઓએ છકાય જીવની હિસા
નહિ કરવાનાં પચ્ચખાણુ કર્યાં ત્યારથી તેઓ અભયદાની
થયા એટલે બધા જીવોને પોતાના આત્મવત્ લેખી તેને

ભય ઉપજવવાના કાર્યથી નિવૃત્ત થયા, મુયંગલંગ
સૂત્રમાં પણ કહ્યું છે કે સાધુ છકાયના હોવાના પિતા
સમાન છે અને છકાય પુત્ર સમાન છે.

પ્રશ્ન:—પંચેન્દ્રિય હવે શાતા થતી હોય અને
એકેન્દ્રિય આદિ અનંત હોવાનું બલિદાન આપ
પણ હોય તો તેમાં સાધુ ધર્મ પુન્ય પ્રદ
શકે કે નહિ?

ઉત્તર:—છકાય પૈકીની એકપણ કાયની હિંસા
થતી હોય તે કામમાં સાધુને આદેશ અથવા
ઉપદેશ આપવો કદ્યેજ નહિ કારણ કે તેઓ
છ કાય હોવાના પિતા સમાન છે અને તેમને
છ કાય પુત્ર સમાન છે અને સાધારણ રીતે
જે પિતા પિતાપણના ધર્મ પાળતા હોય તે
મોટા દીકરાના રક્ષણ માટે નાના દીકરાનું
ભક્ષણ થતું હોય તેવા કામમાં ધર્મ પુન્ય છે
એવા પ્રકારનો ઉપદેશ નજ આપી શકે. માટે શુદ્ધ
આચાર વિચારવાળા જેન સાધુને એવા પ્રકારનો
ઉપદેશ આપવો છાજેજ નહિ.

પ્રશ્ન:—કેવડ કામ કરે કે એકેન્દ્રિયની અર્પણાએ
પંચેન્દ્રિયની પુન્યાદ અનંતગણી વધારે છે તો પછી
પંચેન્દ્રિયના પાપનું માટે એકેન્દ્રિયની હિંસા
થાય તે કાર્યમાં સાધુ ધર્મ પ્રદ્ય તો એ વાંધે?

ઉત્તર:—એકેન્દ્રિય અને પંચેન્દ્રિયની પુન્યાદમાં અનંત
વિભેદ છે તે તેની દ્રવિડકાની અર્પણા એ કે
પંચેન્દ્રિયના પ્રદેશીકરણ દેવતા મનુષ્યમાં
જે તેમજ દીકરાં છે અને તેજ જ એકેન્દ્રિયમાં
જે તેમજ દીકરાં તેની મનુષ્યને મનુષ્યથી

ધાય છે તેવીજ દીપ્તિ ધાય છે અને તેવીજ
અંકિન્દ્રિય વગેરે અંગે ધાય છે.

વેદના અંકિન્દ્રિયથી માંડી પંચાન્દ્રિય અંગે સર્વથી
ધાય છે તે આખરના સુખનો દાખલો કહે છે.

શ્રી આચાર્ય સુવના પદેલા અધ્યયનના બીજા
ઉક્તિમાં શ્રી જીનમન્દ્યાગીએ યામદાવીર ભગવાનને પ્રાર્થ
તે કે હે પ્રભુ! પૃથ્વીકાય અંગે આંખ, કાન, નાક,
મોઢું કાંઈ નથી તેમજ સુખદુઃખનું જ્ઞાન પણ નથી ત્યારે
એ અંગે વેદના શ્રી રીતે ઘટી શકે? ભગવાને કહ્યું
કે હે જીનમ! આના ઉપર મનુષ્યનો દાખલો આપું, તે
ધ્યાનપૂર્વક સાંભળ. કોઈ એક પુરુષ જન્મ્યા તે દિવસથી
આંખનો દેાય ખરેખરે દેાય અને મુંગા દેાય, તેને કોઈ ખરોડા
વરસેના મુલાન પુરુષ પાતાના એક હાથમાં તલવાર અને
બીજા હાથમાં ભાડું લઈ તે પુરુષને દબું તો તેને વેદના
ધાય કે નહિ? " ત્યારે જીનમન્દ્યાગી બોલ્યા " હે ભગવાન!
તેને અર્થવત વેદના ધાય, પણ તે બીજાં જન્મના આંખનો
અને મુંગા દેવાથી કાંઈ બાકી શકે નહિ ". ત્યારે ભગવાન
બોલ્યા, " હે જીનમ! તેવી જ રીતે અંકિન્દ્રિય અંગે આંખ,
કાન, નાક, મોઢું વગેરે કાંઈ નથી. પરંતુ વેદના તો જેવી
આંખના આંખના અને મોઢાના મુંગા પંચાન્દ્રિય અંગે ધાય
છે તેવીજ વેદના પૃથ્વીકાય આદિ અંકિન્દ્રિય અંગે ધાય છે."
કેવળ પુન્યાઈ આવી અંકિન્દ્રિયામાં દેર દેાય છે તેવી પુન્યાઈ દીશાળે
અંકિન્દ્રિય ગરીબ અને પંચાન્દ્રિય ભાગ્યવાન થયેલ છે. પરંતુ
આગુતે તો ગરીબ અને ભાગ્યવાનના પદપાત રાહત જે
ધર્મ દેાય તે પ્રરૂપના જોઈએ કારણ કે તેઓ તો છ કાય અવતા
પિતા સમાન છે. અને જે તેઓ પિતા સમાન થકને
એવી ભાષા બોલે કે જેમાં મોટા દીકરા પંચાન્દ્રિય અવતા

રક્ષણુમાટે નાના દીકરા એકેન્દ્રિય અનંત જીવોનો નાશ થાય. (જો તેવા કાર્યોમાં ધર્મ, પુન્યની પ્રરૂપણા કરે તો) તો તેઓ છ કાય જીવના પિતા કહેવાય નહિ પણ પિતાપણની યોતાની ફરજ ચુક્યા કહેવાય.

વળી સાધુનું નામ છ કાયના પ્રતિપાળ છે તો પછી એકેન્દ્રિય મારી પંચેન્દ્રિયને પોષવામાં પુન્ય છે એવી પ્રરૂપણા કરવાથી છ કાય જીવના પ્રતિપાળનો જે દાવો ધરાવે છે તે ખોટો થઈ જાય છે. પછી તો તેનું નામ ફક્ત પંચેન્દ્રિય પ્રતિપાળ છે એમ કહેવાય અને છ કાય પ્રતિપાળના જે દાવો છે તે રાખી શકે જ નહિ. તેમને છ કાય પ્રતિપાળનો દાવો ખરી રીતે રાખવો જ હોય તો કોઈપણ આરંભવાળાં કાર્યો કે જેમાં જીવહિંસા રહેલી છે તેમાં પુન્ય થાય છે એવી પ્રરૂપણા તેઓથી કરાયજ નહિ. એટલા માટે જ ભગવાને સાધુને જીવહિંસાનાં નવ કોટીએ પચ્ચખાણ કરવાનું ફરમાવેલ છે.

ઈતિ પ્રથમ મહાવ્રતની વ્યાખ્યા

બીજું મહાવ્રત

બીજા મહાવ્રતમાં સાધુને જાવજીવ સુધી નિર્વધ, સત્ય ભાષા બોલવી જોઈએ અને જૂઠું નહિ બોલવાના ઉપર સુજાત નવ કોટી એ પચ્ચખાણ હોય છે.

પ્રશ્ન:—ધર્મ કેટલાં સાધુથી જૂઠું બોલાય કે નહિ ?

ઉત્તર:—ન જ બોલાય. કારણ ધર્મ જેવા ઉત્તમ સ્થાન-માં જૂઠું બોલાય તો, પછી સત્ય શું અધર્મને

કદાચે બોલાશે કે ? જૂઠું તો સંસારમાં અનેક
કદાચે બોલાય છે પણ ધર્મની બાબતમાં જૂઠું
નજ બોલાય.

૧:—કેલાએક એમ કહે છે કે સાધુ, સાધ્વી. એક
ગામથી બીજા ગામ જતા હોય અને મારગમાં
એક પારાધિ (શિકારી) સાધુને પૂછે કે આ
રસ્તે તમે હરણને જતાં જોયું છે ? તે વખતે
હરણના અવનીરક્ષાને માટે સાધુએ જૂઠું બોલવું
કે હરણને આ રસ્તેથી જતાં જોયું નથી. આ-
ચારંગ સૂત્રનો આશ્રય લઈ આવા કામમાં જૂઠું
બોલવામાં વાંધો નથી એમ કહે છે તે કેમ ?

ઉત્તર:—એમ કહેનારા શાસ્ત્રના અર્થનો અનર્થ કરે
છે. આચારંગ સૂત્રમાં તો એમ કહ્યું છે કે
સાધુએ હરણને જોયું હોય તો મૌન રહેવું પણ
જૂઠું બોલવું નહિ. કદાચ પારાધિ (શીકારી)
સાધુને પરીસહ આપે તો તેઓએ સહન કરવો.
કારણ કે હરણને નથી જોયું એમ જો કહે તો
તેઓના બીજા મહાવ્રતનો ભંગ થાય અને
હરણને જોયું એમ કહે તો પેલો શિકારી માણસ
હરણને મારવા જાય તો પહેલું મહાવ્રત તુટે
પણ મૌન રાખે તો કેમપણ મહાવ્રત તૂટે નહિ.
શાખ, સૂત્ર, આચારંગ, અધ્યયન ૧૨ ગાથા
૩ વળી દશ વિકાલિક સૂત્રના છઠ્ઠા અધ્યયનની
ગાથા ૧૨માં પણ એમ કહેલ છે કે સાધુને
પોતા માટે અથવા બીજા માટે જૂઠું બોલવું
કદાચે નહિ, તે ગાથા ૧૨ લખીએ છીએ.

અળપાણઢ્ઢા પરઢ્ઢાવા, કોઢ્ઢાવા જઢ્ઢા મયા!
 હિંસગં ન મુક્તં વુયા, નો વિઅન્નં વયાવણ ॥
 તો પછી હરણુને માટે જૂઠું કેમ બોલાય?

ધતિ બીજું મહાવ્રત.

ત્રીજું મહાવ્રત

ત્રીજા મહાવ્રતમાં સાધુને ચોરી કરવાનાં પચ્ચખાણુ ઉપર પ્રમાણે નવ કેદિએ સમજવાં.

પ્રશ્ન:—ચોરી કેટલા પ્રકારની?

ઉત્તર:—બે પ્રકારની સચેત અને અચેત વસ્તુની.

પ્રશ્ન:—સચેત એટલે શું?

ઉત્તર:—સચેત એટલે જીવ સહિત

પ્રશ્ન:—અચેત એટલે શું?

ઉત્તર:—નિર્જીવ. અચેતમાં આહાર, પાણી, વસ્ત્ર, પાતરાં, પુસ્તક વગેરે ધાણીની આજ્ઞા વગર સાધુએ ગ્રહણ કરવાં નહિ. સચેતમાં શિષ્ય, શિષ્યણી કરવાં, તે પછી દીક્ષા લેવા વાળાના માતા પિતા આદિ કુટુંબીજાની આજ્ઞાથી, વગર આજ્ઞાએ મુંડી પાડવાથી સચેતની ચોરી ગણાય. જે તેના ઘરવાળા આજ્ઞા આપતા દ્રાવ્ય તેપછી દીક્ષા લેવા વાળાને નવતરવતું જાણીએ, પ્રતિક્રમણ વગેરેનું જ્ઞાન તો આજ્ઞામાં આપ્યું

જોઈએજ. જેથી તે જીવ. અજીવને ઓળખી શકે. જીવ, અજીવને ઓળખ્યા વિના સંયમની ઓળખ નથી. શાખ, સૂત્ર દશવિકાલિક, અધ્યયન ૪ ગાથા ૧૨. જો જીવેવિ ન યાણહ, અ જીવેવિ નયાણહ, જીવાજીવો અયાણંતો, કહંસો નાહો ચ સંજમં. ॥૧૨॥ માટે જીવાદિક નવતત્ત્વના જાણપણા વગર દીક્ષા આપે તો ભગવાનની આજ્ઞાની ચોરી કહેવાય.

વળી દીક્ષા લેનાવાળા વૈરાગ્ય ભાવથી દીક્ષા લે છે કે કેમ એ બાબતની દીક્ષા આપવાવાળાએ ખાસ તપાસ કરવી, કારણ કે ભૂખે મરતા અથવા પોતાને કરજ એટલે જેવું પતાવવાને અર્થે લે તો, તે કાંઈ દીક્ષા પાળી શકે નહિ, તેથી આવા માણસો દીક્ષાને માટે અયોગ્ય કહેવાય અને અયોગ્યને દીક્ષા આપવાથી, દીક્ષા આપનારને ચો-માસી દંડ આવે. શાખ સૂત્ર નિસીત ઉદ્દેશો. ૧૧.

તેથી વૈરાગ્યની પરીક્ષા કર્યા વગર દીક્ષા આપે તો શાસ્ત્ર અનુસારે દંડને પાત્ર થાય વળી તે પ્રભુની આજ્ઞા ભંગ કરનાર એટલે આજ્ઞાનો ચોરી કરનાર કહેવાય. માટે વૈરાગ્યની તપાસ કર્યા વગર દીક્ષા આપવી કલ્પે નહિ. વૈરાગ્યની કસોટીમાં પાસ થયા પછી તેની પ્રકૃતિ સમૃદ્ધી તપાસ કરવી કારણ કે બહુ ક્રોધી હોય તો જહુ જહુથી લડે અને વિપરી હોય તો ગામે ગામ ભવાડા ઉઠે, અને તેથી જૈન શાસન નિંદાય, ઇત્યાદિક અનેક બાબતની તપાસ કર્યા પછી દીક્ષા આપવી તે સિવાય આમની આમ આપવાથી જીવ આજ્ઞાની ચોરી ભાગે અને ત્રીજું મહાવ્રત તૂટે.

ધૃતિ ત્રીજું મહાવ્રત

પ્રશ્ન:—આવા દુષ્કર અઘાચર્યવ્રત પાળવા સારૂ ખાવા, પીવા વગેરેની મર્યાદા રાખવી પડે કે નહિ ?

ઉત્તર:—મર્યાદા વગર અઘાચર્યવ્રત પાળવું ઘણું મુશ્કેલ છે માટે જ તેરા પંધી મત સંશોધક આચાર્ય વર્ય શ્રી ભીખનજી સ્વામી તથા શ્રી જીતમલજી મહારાજ આદિ પુરુષોત્તમ પુરુષોએ ગણુ સમુદાયમાં ખાવાપીવાની બાબતમાં કારણુ સિવાય સાંજની વખતે ગરમ આહારની ગોચરી ન કરવી આદિ અનેક મર્યાદા બાંધેલી છે. આમ કરવાથી હિંમેશાં ઉજ્જિહરી તપ ગ્રાહુ રહે અને સંયમ મુખેથી પાળી શકાય.

પ્રશ્ન:—કેટલાક સાધુ (નામધારી) એવી પ્રરૂપણા કરે છે કે આવકને “સદાર સંતોષીએ અવશેષ મે પચ્ચખામી” આ પ્રમાણેના ત્યાગ હોઈ સદારા સંતોષવી એ તેનો ગુણુ છે આજ્ઞામાં છે. આ બરાબર છે ?

ઉત્તર:—નહિ, સદારા છાડી બીજીના ત્યાગ ગુણુ છે. સદારા ભોગવવામાં તો અવ્રત છે. જે કોઈ તેવી પ્રરૂપણા કરે ચોથુંવ્રત બીજે કરણુ તૂટે છે.

ધતિ ચોથું મહાવ્રત

પાંચમું મહાવ્રત

પાંચમાં મહાવ્રતમાં સાધુને નવજાતનો પરિગ્રહ રાખવાનાં પચ્ચખાણ ઉપર પ્રમાણે નવ કોટિઓ સમજવાં.
નવજાતના પરિગ્રહની વિસ્તારપૂર્વક વ્યાખ્યા.

નવજાતના પરિગ્રહનાં નામ:—હિરણ્ય, સુવર્ણ, ધન, ધાન્ય, ખેત્ર, વત્થુ, દ્વિપદ, ઔપદ અને કુંભી ધાતુ.

(૧) હિરણ્ય:—એટલે ચાંદી, રૂપિયા, નોટ વગેરે.

(૨) સુવર્ણ:—એટલે સોનું, ગીની વગેરે.

સાધુએ પોતાના કામ માટે અથવા પરના કામ માટે પોતાની પાસે રાખવું નહિ, છીજ પાસે રખાવવું નહિ અને રાખે તેને અનુમોદનું નહિ. મનથી, વચનથી અને કાયાથી.

પ્રશ્ન:—સાધુ પોસ્ટ કાર્ડ, કવર, ટિકિટ વગેરે ટપાલ વહેવાર લખવા સારૂ રાખે કે નહિ?

ઉત્તર:—રાખવાં કદ્યે નહિ. કારણ કે કાર્ડ, કવર, ટિકિટ વગેરે એક જાતની નોટ જ છે. જેમ કાગળની કરન્સી નોટ ગવર્નમેન્ટના સિક્કાથી ચાલે છે તેમ કાર્ડ, કવર, ટિકિટ વગેરે ગવર્નમેન્ટના સિક્કાથી જ ચાલે છે.

પ્રશ્ન:—સાધુને પોતાના ગુરુ અથવા શ્રાવકને સમાચાર લખવા હોય તો?

ઉત્તર:—ગમે તે સમાચાર લખવા હોય પણ લીધેલાં મહાવ્રત તૂટે તો શી રીતે ટપાલ લખાય?

પ્રશ્ન:—ટપાલ વહેવાર કરવાથી મહાપ્રતમાં એટલો ખર્ચો શું વાંધો આવે છે ?

ઉત્તર:—(૧) પહેલાંતો મહાપ્રતજ તુટી જાય છે, કારણ કે સાધુને પરિગ્રહ રાખવો નહિ અને ટપાલ વહેવાર કરે તેને ચોસંઘણાં કાઢે, ક્વર, ટિકિટ વગેરે પાસે રાખવાં પડે. (૨) બીજું કાઢે, ક્વર વગેરેને રેલવે ગાડીના વિહાર પણ કરાવવો પડે. સાધુ રેલવે ગાડીમાં બેસે નહિ પણ ટપાલ વહેવાર કરનારનાં કાઢે, ક્વરને રેલવે ગાડીમાં બેસાડવાં જ (મોકલવાં જ) પડે. સાધુને તેથી સ્વારી કરવાના જે ત્રણ કરણ અને ત્રણ જોગથી પચ્ચખાણ હોય તે તુટી જાય છે. (૩) ત્રીજું ગૃહસ્થીના હાથમાં આપીને કાઢે. ક્વર ટપાલના ભુંગળામાં નખાવવાં પડે છે તેથી ગૃહસ્થી પાસે કામ કરાવવા રૂપ જે ૨૮ (અઠ્ઠાવીસ) મું અણાચાર છે તે તેને લાગે. (૪) ચોથું ટપાલ વહેવાર કરનાર સાધુઓને ગૃહસ્થી કરતાં વધારે ચિંતા અને ઉપાધિ ભોગવવી પડે છે એ દૃષ્ટીતી વાત છે. આજે ગૃહસ્થીને પાંચ કાગળો લખવા હોય તો ખર્ચનાં ભયથી તે ત્રણ કાગળથી ચલાવી લે છે પણ સાધુ મહારાજ શ્રીને ટપાલ વહેવાર કરતાં કેટલા પૈસા ખર્ચાય છે તેની ચિંતા કરવાની હોતી જ નથી કારણ પોતાને તો દ્રવ્યોપાર્જન કરવાની ચિંતા છે જ નહિ. પૈસા ટકાનો આમાં જે ધુમડો થાય છે તે તો ગૃહસ્થીઓને જ થાય છે. ગૃહસ્થીને પાંચ

પાંચમું મહાવ્રત

પાંચમાં મહાવ્રતમાં સાધુને નવજાતનો પરિગ્રહ રાખવાનાં પચ્ચખાણ ઉપર પ્રમાણે નવ કોટિએ સમજવાં.
નવજાતના પરિગ્રહની વિસ્તારપૂર્વક વ્યાખ્યા.

નવજાતના પરિગ્રહનાં નામઃ—હિરણ્ય, સુવર્ણ, ધન, ધાન્ય, ખેત્ર, વસ્ત્ર, દ્વિપદ, ચૌપદ અને કુંભી ધાતુ.

(૧) હિરણ્યઃ—એટલે ચાંદી, રૂપિયા, નોટ વગેરે.

(૨) સુવર્ણઃ—એટલે સોનું, ગીની વગેરે.

સાધુએ પોતાના કામ માટે અથવા પરના કામ માટે પોતાની પાસે રાખવું નહિ, ણીજ પાસે રખાવવું નહિ અને રાખે તેને અનુમોદવું નહિ. મનથી, વચનથી અને કાયાથી.

પ્રશ્નઃ—સાધુ પોસ્ટ કાર્ડ, કવર, ટિકિટ વગેરે ટપાલ વહેવાર લખવા સારૂ રાખે કે નહિ ?

ઉત્તરઃ—રાખવાં કહ્યે નહિ. કારણ કે કાર્ડ, કવર, ટિકિટ વગેરે એક જાતની નોટની નોટ જ છે. જેમ કાગળની કરન્સી નોટ ગવર્નમેન્ટના સિક્કાથી ચાલે છે તેમ કાર્ડ, કવર, ટિકિટ વગેરે ગવર્નમેન્ટના સિક્કાથી જ ચાલે છે.

પ્રશ્નઃ—સાધુને પોતાના ગુરુ અથવા શ્રાવકને સમાચાર લખવા હોય તો ?

ઉત્તરઃ—ગમે તે સમાચાર લખવા હોય પણ લીધેલાં મહાવ્રત તૂટે તો સી રીતે ટપાલ લખાય ?

પ્રશ્ન:—ટપાલ વહેવાર કરવાથી મહાવ્રતમાં એટલો બધો શું વાંધો આવે છે?

ઉત્તર:—(૧) પહેલાંતો મહાવ્રતજ તુટી જાય છે, કારણ કે સાધુને પરિચિત રાખવો નહિ અને ટપાલ વહેવાર કરે તેને ચોહાંચણાં કાઢે, કવર, ટિકિટ વગેરે પાસે રાખવાં પડે. (૨) બીજું કાઢે, કવર વગેરેને રેલવે ગાડીના વિહાર પણ કમવવો પડે. સાધુ રેલવે ગાડીમાં બેસે નહિ પણ ટપાલ વહેવાર કરનારનાં કાઢે, કવરને રેલવે ગાડીમાં બેસાડવાં જ (મોકલવાંજ) પડે. સાધુને તેથી સ્વાસ્થી કરવાના જે ત્રણ કરણ અને ત્રણ ભોગથી પચ્ચખાણ હોય તે તુટી જાય છે. (૩) ત્રીજું ગૃહસ્થીના હાથમાં આપીને કાઢે. કવર ટપાલના ભુંગળામાં નખાવવાં પડે છે તેથી ગૃહસ્થી પાસે કામ કરાવવા રૂપ જે ૨૮ (અઠ્ઠાવીસ)મું અણા ચાર છે તે તેને લાગે. (૪) ચોથું ટપાલ વહેવાર કરનાર સાધુઓને ગૃહસ્થી કરતાં વધારાં ચિંતા અને ઉપાધિ ભોગવવી પડે છે એ દૃષ્ટીર્ત વાત છે. આજે ગૃહસ્થીને પાંચ કાગળે લખવા હોય તો ખરચનાં ભયથી તે ત્રા કાગળથી ચલાવી લે છે પણ સાધુ મહારાશ્ટ્રીને ટપાલ વહેવાર કરતાં કેટલા પૈસા ખરચ્યા છે તેની ચિંતા કરવાની હોતીજ નથી કારણ પોતાને તો દ્રવ્યોપાર્જન કરવાની ચિંતા છે નહિ. પૈસા ટકાનો આમાં જે ધુમાડો થાય તે તો ગૃહસ્થીઓને જ થાય છે. ગૃહસ્થીને પાં

કાગળમાં ચાલતું હોય તો દપાલ વહેવાર કરનાર સાધુને ૧૫ (પંદર) કાગળ તો સહેજે જોઈએ કારણ ગ્રહસ્થને તો અમુક જ ઘરની સંભાળ રાખવાની હોય પણ દપાલ વહેવાર કરવાવાળા કહેવાતા સાધુ મહારાજને તો ઘણું ઠેકાણુંની સંભાળ રાખવી રહી. દાખલા તરીકે અમુક શ્રાવકજનો કાગળ નથી આવ્યા, માંદા હતા તેમને કેમ છે તે કેમ નહિ માટે તેમને એક કાગળ લખો. અમુક શ્રાવકજ આવવાના હતા તે કેમ નથી આવ્યા માટે એક કાગળ તેમને લખો. અમુક લેખ, છાપાં છપાવવાનાં હતાં તે હજી બહાર કેમ નથી પડ્યાં માટે એક કાગળ ત્યાં લખો. અમુક લહીયા (લખનાર) પાસે સૂત્ર લખાવવાનું કહ્યું હતું તે હજી કેમ નથી લખાયું એક કાગળ ત્યાં લખો. અમુક ચોપડીઓ લખાવવાની હતી પણ હજી રૂપિયા ની સગવડ થઈ નથી માટે એક કાગળ અમુક શેઠિયાને ત્યાં લખો. ઇત્યાદિ અનેક ઠેકાણે કાગળ લખવાનો ધંધો દપાલ વહેવાર કરનાર સાધુને માટે ભાગે દરરોજ ચાલુ રહે છે અને તેને લીધે ગ્રહસ્થ પાસે ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે કામ પણ કરાવવું પડે છે. દપાલને રેલ ગાડીના વિહાર કરાવવો પડે, થોડાંઘણાં કાર્ડ, કવર વગેરે પણ તેઓને પાસે રાખવાં પડે. આથી અનેક દાખલાં દારણા ઉભાં થાય માટે પાંચ મહાવ્રત ધારી સાધુ મહારાજને દપાલ વહેવાર કરવો કલ્પે નહિ.

(૬) વત્થુપરિચલ્લ:—એટલે બાંધેલાં મકાન.

પ્રશ્ન:—સાધુ સ્થાનક ઉપાસરા બંધાવવાનો ઉપદેશ આપી શકે કે કેમ?

ઉત્તર:—નહિ. વળી એમ પણ કહે નહિ કે તમારા ગામમાં સ્થાનક, ઉપાશ્રય નથી મારે ઉપાશ્રય કરાવવો જોઈએ. અને જો સાધુ એમ કહે તો તે સાધુને વત્થુ પરિચલ્લનું પાપ લાગે અને બીજા કરણે પાંચમું મહાવ્રત તૂટે.

પ્રશ્ન:—સાધુના ઉપદેશ વગર કોઈ ગૃહસ્થે પોતાની મેળે તેઓને મારે મકાન બંધાવ્યાં કે વેચાતાં લીધાં હોય તે કલ્પે કે નહિ?

ઉત્તર:—સાધુ મારે કોઈ ગૃહસ્થે ઉપાશ્રય બંધાવ્યો હોય અથવા વેચાતો લીધો હોય અથવા ભાડે રાખ્યો હોય અથવા સ્થાપિત રાખ્યો હોય (આ મકાન હુમેશાં મુનિ મહારાજ મારે છે અને એને બીજા કોઈ કામમાં વાપરવું નહિ) તો એવા પ્રકારનાં સ્થાનક મકાન અથવા ઉપાશ્રયમાં સાધુને ઉતરવું કલ્પે નહિ. અને જો કોઈ ઉતરે તો તેનાં પાંચ મહાવ્રતમાં વત્થુ પરિચલ્લ નામનું વ્રત ત્રીજે કરણે તૂટે. કારણકે સાધુ મારે બંધાવેલા સ્થાનકને તેઓ ભોગવે તો તેઓને અનુમોદવાની ક્રિયાનું પાપ લાગે.

વળી આધાકર્મી સ્થાનકનો દાષ આચારંગ સૂત્રમાં બતાવેલ છે તે સૂત્ર શાખથી નીચે બતાવીએ છીએ.

સાધુ મારે છકાય જીવની હિસા કરી મકાન બંધાવે

અને તેમાં સાધુ રહેતો દ્રવ્યથી તો સાધુ કહેવાય કારણકે સાધુનો વેષ પહેર્યો છે માટે, પણ ભાવથી તો શુદ્ધસ્થી જ કહેવાય. શાખ, સૂત્ર આચારંગ અધ્યયન ૧૧ (અગિયારમું), ઉદ્દેશો ૩ (ત્રણ), ખોલ ૧૫ (પંદર)માં આ બાબત કહેલી છે. વળી ખીજે પણ અનેક ઠેકાણે તીર્થંકર દેવે કહ્યું છે કે સાધુને માટે બનાવવાના ભાવ લેવા કરી સ્થાનક, ઉપાશ્રય બંધાવ્યા હોય તેમાં સાધુએ ઉતરવું નહિ, તો પછી તેને માટે સ્થાનક ઉપાશ્રય સારૂ ફાળા કરાવવાનો અધિકાર હોયજ ક્યાંથી ?

પ્રશ્ન:—કેટલાએક એમ કહે છે કે સાધુ થોડાજ કહે છે કે અમારે માટે સ્થાનક ઉપાશ્રય બંધાવો. શુદ્ધસ્થી પોતાની મેળે બંધાવે તેમાં અમોને (સાધુને) રહેવામાં શું વાંધો ?

ઉત્તર:—સંસારમાં જમાધ ધૈસુરશુદ્ધિ જમવા જવાનો હોય ત્યારે ધૈસુરપક્ષ બદામનો શીરો ખરડી વગેરે બનાવે છે, તે વખતે જમાધ થોડુંજ કહે છે કે મારે માટે મિષ્ટાન્ન બનાવો. તે સાસરે જમવા જાય છે ત્યારે સાસરાવાળા તેને માટે સારાંસારાં મિષ્ટાન્ન બનાવે છે પણ જો તે પહોલેથીજ ધૈસુરપક્ષત કહી દે કે મારે આજે દાળા, રોટલી બે દ્રવ્ય સિવાય ખીજાં દ્રવ્ય કામમાં લેવાનાં પરચખાણુ છે તો પછી તેઓ બદામનો શીરો ખરડી વગેરે બનાવે નહિ કારણુ ઘરનો માલ ફેફટ ફોણુ ગુમાવે. તેમજ સાધુ પહોલાંજ કહી દે કે અમારે માટે સ્થાનક ઉપાશ્રય બંધાવશો નહિ કારણુ કે અમને કલ્પે નહિ તેમ છતાં

જો બંધાવશો તો તમારા ઘરનો માલ ગુમાવશો. અને દુર્ગતિનાં ખાતાં બાંધશો. આમ સાધુ ખુલ્લું કહે તોપણી કેઈપણ શ્રાવક પોતાનો માલ ગુમાવી પાપમાં ઉતરે નહિ પણ સાધુ પોતે અલ્પ પાપ, બહુ નિર્જરા દેખાડી ગામો ગામ સ્થાનક ઉપાશ્રયનો ઉપદેશ આપી ઉતારા કરાવે. એમ કરવાથી એક ઘરની મમતા છાડી અનેક ઘરની મમતા લાગે છે. તે કારણથી સાધુને નિયત કાયમી સ્થાનક—ઉપાશ્રય નજ નોંધ્યો. વખત પર હાટ, હવેલી, બંગલો કે ઓટલો જે સુજતું મળે તેમાં સાધુજીએ અપ્રતિબંધ પણ રહેવું પણ સાધુને એક જ મકાનમાં ઉતરવાનો પ્રતિબંધ ન જ હોય. જો પ્રતિબંધ રાખે તો વસ્તુ પરિચલનું પાપ લાગે અને પાંચમું મહાવ્રત તૂટે.

૭. દ્વિપદ પરિચલ્લ:—ઓટલે દાસ, દાસી, નોકર, ચાકર વગેરે સાધુ રાખે નહિ, રખાવે નહિ અને રાખતાં પ્રત્યે અનુમોદે નહિ, મનથી, વચનથી અને કાયાથી.

પ્રશ્ન:—સાધુ શુદ્ધસ્થી પાસે બોજ ઉચકાવે કે નહીં ? તેમજ ટાળી ઉપકાવે કે નહિ ? વીહાર કરતી વખતે ભેંયા વગેરે નોકર ચાકર ઇત્યાદિક મંગાવે કે નહિ ? કપડાં ધોવાવાવે કે નહિ ? પગ ચંપી કરાવે કે નહિ ?

ઉત્તર:—સાધુ શુદ્ધસ્થી પાસે બોજ ઉચકાવે નહિ અને ટાળી ઉપકાવે નહી. ઉચકાવે તો આમારી પ્રાયાશ્વત ઓટલે ચાર મહિનાનું સાધુપણું જાય.

શાખ સૂત્ર નિસિત ઉદ્દેશો ૧૨. યોલ ૪૫. કપડું વગેરે ધોવરાવે તેમજ પગચંપી કરાવે તો અઘ્ઘા-વીશમું અણાચાર દોષ લાગે. શાખ સૂત્ર દશ વૈકલિક અધ્યયન ૩. વળી સાધુ શુદ્ધસ્થી પાસે પગચંપી કરાવે તો ચૌમાસી પ્રાયશ્ચિત લાગે. શાખ સૂત્ર નિસીત ઉદ્દેશો ૧૫. માટે સાધુએ શુદ્ધસ્થી પાસે કાંઈ કામ કરાવતું નહિ.

પ્રશ્ન:—સાધુ પગારદાર પંડિત પાસે લણે તો દ્વિપદ પરિગ્રહ લાગે કે નહિ ?

ઉત્તર:—સાધુ માટે પગાર આપી પંડિત રાખે તો તેની પાસે લણતું નહીં પણ જેમ કોઈ પાસે રોટલી હોય અને તે જેમ વગર મૂલ્યે આપે તેમ કોઈ પાસે વિદ્યા હોય ને તે આપે તો તેની પાસે લણતું પણ સાધુ પગારદાર પંડિત રાખે નહિ રખાવે નહિ અને રાખે તેની પાસે લણે તો દ્વિપદ પરિગ્રહ પાપ લાગે. વળી પંડિતના પગારની સગવડ પણ કરવી પડે. આ હિસાબે ણીજને પરિગ્રહ રખાવે તેથી ણીજે કરણે પાંચમું મહાવ્રત તૂટે.

૮ ચૌપદ પરિગ્રહ:—એટલે ગાય, લેંસ, ઘોડા, હાથી, બકરાં ઇત્યાદિક સાધુ પોતે રાખે નહિ, રખાવે નહિ, અને રાખતાં પ્રત્યે અતુભેદ નહિ. મનથી, વચનથી અને કાયાથી.

પ્રશ્ન:—સાધુ શુદ્ધસ્થને એમ કહે કે નહિ કે તમારે આટલી ગાયો, લેંસો તો રાખવી જ જોઈએ ?

ઉત્તર:—ગાય, લેંસ ચૌપદ પરિગ્રહમાં છે તેને સાધુ

એ પોતે રાખવી છાડી અને પછી બીજને રાખવાનો ઉપદેશ કરે તો બીજે કરશે ચોપદ પરિબ્રહ્મનું પાપ લાગે અને પાંચમું મહાવ્રત તૂટે.

પ્રશ્ન:—કેટલાએક એમ કહે છે કે આણંદ શ્રાવકે ચાલીશ હજાર ગાયો રાખી હતી અને વીર-પ્રભુએ રખાવી હતી તો તેમનું મહાવ્રત કેમ તૂટ્યું નહિ ?

ઉત્તર:—આણંદ શ્રાવકે ચાલીશ હજાર ગાયો પોતાની ઈચ્છાથી રાખી છે પણ મહાવીર સ્વામીએ તેને રાખવાનું કહ્યું નથી. અને મહાવીર સ્વામી-એ રખાવી હોત તો તેઓ આણંદ શ્રાવકને એમ કહેત કે, હે, આણંદ તું ચાલીશ હજારની મર્યાદા કેમ કરે છે. વધારે રાખશે તો વધારે પુન્ય થશે. પણ ભગવાનનો ઉપદેશ રાખવાનો ન જ હોય. ભગવાન પાસે કોઈ યથાશક્તિ ત્યાગ કરે તેનાં તેને પચ્ચખાણુ આપે છે. ભગવાન પાસે આવીને કોઈ કહે કે મને પાંચ ગાય ઉપરાંત રાખવાના પચ્ચખાણુ આપો તો ભગવાન પચ્ચ-ખાણુ કરાવે કારણ કે ભગવાનનો ઉપદેશ વ્રત વધારવાનો હોય. અવ્રત વધારવાનો ઉપદેશ ભગવાનનો હોયજ નહી. માટે જ જ્ઞાની જણે વિચારવું કે આણંદ શ્રાવકને ચાલીશ હજાર ગાયો રાખવાનો ઉપદેશ પ્રભુએ આપ્યો જ નથી. હાથા હોય તે વિચારી જોજો.

૯ ટુંલી ધાતુની વ્યાખ્યા—ટુંલી ધાતુમાં ત્રાંચુ, પિત્તળ,

લોખંડ ઇત્યાદિ સાધુ પોતે રાખે નહિ. રખાવે નહિ, રાખતાંને અનુભવે નહિ. મનથી વચનથી અને કાયાથી.

પ્રશ્ન:—સાધુને ધાતુ માત્ર રાખવી નહિ તો પછી કોઇ સાધુની આંખે ચરમાં આવ્યાં હોય તો ચરમાં પહેરે કે નહિ ?

ઉત્તર:—સાધુએ ચરમાં રાખવાં નહિ કારણ કે પ્રશ્ન વ્યાકરણ સૂત્રના અધ્યયન ૧૦માં કહ્યું છે સાધુએ કાચ, પદ્મર, સોતું, રૂંધું, પિત્તલ વગેરે રાખવું નહિ તો પછી ચરમાં કેમ રખાય ?

પ્રશ્ન:—કોઈ કહે કે ચરમાં તો જ્ઞાન ધ્યાનની વૃદ્ધિ માટે રાખીએ છીએ.

ઉત્તર:—લગવાનની આજ્ઞા કુશળ રાખીને જ્ઞાન ધ્યાનની વૃદ્ધિ કરવામાં આવે, તોજ લેખામાં ગણાય, પણ આજ્ઞાનો ભંગ થાય તે કરણી લેખામાં નહિ અને જો લગવાનની આજ્ઞા લોપી પાંચમું મહાત્મ તોડીને ચરમાં ચઢાવવામાં જ્ઞાન ધ્યાનની વૃદ્ધિ કોઇ વ્યક્તિ સમજતી હોય તો તેને ન્યાયે કોઇ સાધુને કાનમાં જખમ થયો હોય અને તેથી કાનમાં બહેરાશ વધીને ગોણું ચંભાળાતું હોય ત્યારે વ્યાખ્યાન આપવામાં અને પ્રશ્નોત્તર કરવામાં ઘણી અડચણ પડતી જાણી તે વખતે જ્ઞાન ધ્યાનના વધારાનો લાભ લઇ કાને ખેંચી ચઢાવે તો પછી શું વાંધો ? અને મોઢાનાં દાંત પડવાથી દાંતનું ચોકું ચઢાવે તો પછી શું વાંધો ? દાંતનું ચોકું બેસાડવાથી સ્પષ્ટ

ઉચ્ચારણ કરવામાં આવે અને લોકો સહેલાઈથી
ધર્મ ઉપદેશ સમજવાનો લાલ લીલાની રંગે
એ પણ જ્ઞાન ધ્યાનના વધારા સારૂ જ છે.

વળી કોઈ સાધુને પગમાં જખમ થયો હોય તો જ્ઞાન
ધ્યાનના વધારા સારૂ. રેલગાડીમાં વિહાર કરે તો શું વાંધો ?
કારણકે ગામો ગામ કરે તો ઘણા આવકને સમજાવે એ પણ
જ્ઞાન, ધ્યાનના વધારા સારૂ જ છે.

હવે વિચારો કે જો જ્ઞાન, ધ્યાનના વધારા સારૂ
ચરમાં ચઢાવવામાં આવે તો પછી કાને સાંભળવા સારૂ ખેરડી
રાળો, અને રૂપરૂ ઉચ્ચારણ કરવા સારૂ દાંત ખંધાવે અથવા
દાંતનું ચોક્કસ ઘાલે અને ગામો ગામ ઉપકાર કરવા સારૂ
પગમાં જખમને લીધે રેલગાડીમાં વિહાર કરે તો પછી
સાધુપણું પાળવું શું મુશ્કેલ છે ? શાસ્ત્ર આજ્ઞા બહારનાં
કાર્ય કરી જ્ઞાન, ધ્યાનના વધારો સમજે તે માણસની
દ્રષ્ટિ પ્રભુ આજ્ઞા પાળવાની નથી એમ સમજવું જોઈએ અને
જો આજ્ઞા પાળવાના ભાવ હોય તો એમ સમજે કે ગમે
તેમ થાય પણ પ્રભુની આજ્ઞા તોડી ચરમાં ચઢાવવાં નહિ.

પૂર્વે કહ્યો તે પાંચ મહાવ્રત પૂર્ણતયા પાળે તેજ
ગુરુ કહેવાય અને પાંચ મહાવ્રતની અંદર એકપણ મહાવ્રત
તૂટે તો સાધના સાધ્ય પાંચ મહાવ્રત તૂટી જાય છે.

પ્રશ્ન:—તે કેમ ?

ઉત્તર:—ધારો કે કોઈ એક સાધુએ ઉપદેશ આપી
કેલવણું કાર્ય સારૂ પરિવ્રજા ભેગા કરાવ્યો અને
ભેગા થયા પછી ખુરડી પણ થાય કે આખરું
ઉપદેશથી કેવું મનનનું દંડ થવું આમ કરવાથી

પાંચમાં મહામતમાં આપનાં બે કરજ તુરખાં એ
 એ દિશાએ પાંચમું મહામત તે ખડાસ થયું જ
 અને પરિમદ છે એ બાઈસ. સમારેબ રહેલા
 છે સાળ-સુત મુવમનના આંદરન-૧ હરેશી-૧
 આંધા-૨. આ દિશાએ આરંભ. સમારેબ જે
 કાંઈમાં સમાવડાં હોય તે કાંઈના સાધુ મુનિશાજ
 ઉપરના આપે તે તેનું પહેલું મહામત તુરે,
 તે મહામત ખડાસ થયાં પહેલું અને પાંચમું,
 પરી પુરવાથી તે સાધુ દરે છે કે આના પાંચ
 મહામતમાંથી કોઈ એક આરંભ મુદ્દે બાકા દારજ
 કે પાંચમાંથી બે તે પહેલાં જ નેહી નાંખ્યાં
 એ દિશાએ બીજું મત પણ ખડાસ થયું. હવે
 તુરે બાકાવાની મનુની આજ્ઞા નથી તે દિશાએ
 આજ્ઞાની આવી કદ આરંભ ત્રીજું મત પણ
 ખડાસ થયું. હવે આના મનની વાત-
 દુશિસ બે પ્રકારનાં છે: એકનો એ પુરવાના
 બોલ સમંધી. બીજું આવાર દુશિસ. તે આરંભ
 અને પરિમદની આજ્ઞામાં આદેશ અને ઉપદેશ
 હાથ બાકા હોવાય ને. આ દારજથી આરંભ
 મહામત તુરે દારજ કે પરિમદને બેગા કરવાથી
 આવારનું દુશિસપણું થયું અને અપારે પરિમદના દેહ
 સમંધી ઉપદેશ થયાં ત્યારે પાંચમું મહામત
 સરઆતમાં જ તુરે મું આવી રીતે એક મહામત
 તુરવાથી પાંચ તુરે છે મારેજ સાધુ ચાર મહા-
 મતમાંથી કે ત્રણ મતમાંથી કહેવાતા નથી એ
 રીતે દેહ મહામત ઉપર વિચાર કરવો
 જોઈએ કે એક મહામત તુરવાથી પાંચેના પાંચેજ

એકી સાથે તૂટે છે. જેમ માતીની માળાનું
એક માતી તુટી પડવાથી બધાં માતી નીચે
પડે છે તેમજ મહાવ્રતનો હિસાબ સમજવો.

ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે પાંચ મહાવ્રત પાળવાવાળા
સાધુએ આઠ પ્રવચન માતાના બોલ પૂરી રીતે પાળવા
જોઈએ કારણકે સંયમરૂપી સંતાનની રક્ષા માટે ભગવાને
આઠ ધાય માતા કરેલ છે.

પ્રશ્ન:—આઠ પ્રવચન માતાનાં નામ કહો.

ઉત્તર:—ઈરિયા સમિતિ, ભાષા સમિતિ, એષણા
સમિતિ આદ્યન ભંડમત નિક્ષેપણા સમિતિ,
ઉચ્ચાર પાસવણ જલ, સંઘાણ પરિઠાવણીઆ
સમિતિ એ પાંચ સમિતિ છે. અને ત્રણ
ગુપ્તિ છે તેનાં નામ. મન ગુપ્તિ વચન ગુપ્તિ,
અને કાય ગુપ્તિ. પાંચ સમિતિ અને ત્રણ ગુપ્તિ
મળી આઠ બોલને પ્રવચન માતાના બોલ કહેછે,

પ્રશ્ન:—ઈરિયા સમિતિ એટલે શું?

ઉત્તર:—ઈરિયા સમિતિ એટલે પોતાની દેહ પ્રમાણે
દ્રષ્ટિ મૂકી જોઈ જોઈને ચાલવું મારગમાં ચાલતાં,
વાતો કરવી નહિ સખખ વાતો કરવાથી
જોવામાં ધ્યાન રહે નહિ અને નીચું જોયા
વગર દિવસે સાધુ જે ચાલે તે તે સાધુ છ
કાયનો ઘાતક કહેવાય. અને રાત્રે દેહ ચિંતા
રાખવા માટે બહાર જવું પડે તે ચરવણાથી
પુંજ્યા વગર પગ મૂકવો નહિ.

ઇતિ ઇરિયા સમિતિ

પ્રશ્ન:—ભાષા સમિતિ એટલે શું ?

ઉત્તર:—ભાષા સમિતિ એટલે સાધુએ નિર્વધ સત્ય ભાષા બોલવી સાવધ ભાષા બોલવી નહિ એટલું જ નહિ પરંતુ સત્ય હોવા છતાં સાવધ હોય તો તે પણ બોલવી નહિ.

(ગાથા)

ભાષા વિચારીને નિર્વધ બોલીએ રે દર્શ દોર મુળમત
બોલે
સાવધ ભાષા મતી બોલે સર્વથા રે મીઠા બોલેતો પહેલાં
તોલ રે.

શ્રી જન ગણધર ગૌતમને કહે રે.

પ્રશ્ન—સાવધ ભાષા કેને કહેવી ?

ઉત્તર:—જે વાક્ય બોલવામાં પાપ લાગે એવી ભાષા બોલવી નહિ. દાખલા તરીકે "ચુલો લેકેને સળગાવજે" "પાણી ગાળીને પીજે" આ સાવધ ભાષા થઇ કારણકે આમાં દાર્પ દરવાની આજ્ઞા આપી છે.

નિર્વધ ભાષા બોલવામાં પાપ નહિ દાખલા તરીકે "લેયા વગર ચાલવું નહિ" અણગળ પાણી પીવું નહિ" આ ભાષા નિર્વધ થઇ કારણકે આમાં દાર્પ દરવાની આજ્ઞા આપી નથી ફક્ત ઉપદેશ આપી પાપ ટળાવ્યું છે.

દશવૈકલીક સૂત્રના ૭મા અધ્યયનની ૪૭મી ગાથામાં કહ્યું છે કે શુદ્ધ તમે અહીં આવો અથવા અહીંથી

૭. કોઝખણ વસ્તુ અંધારામાં દેખ અને સાધુને
વહેરાવવા સારુ અજ્ઞાણ કરીને વસ્તુ
આપે અગર વહેરાવે અને સાધુ તે લે
તો દોષ લાગે.
૮. સાધુ સારુ કોઝખણ વસ્તુ વેચાતી લાગીને
આપે અને સાધુ તે લે તો દોષ લાગે.
૯. સાધુ સારુ કોઝખણ વસ્તુ ઉપાર લાવી
આપે અને સાધુ તે લે તો દોષ લાગે.
૧૦. કોઝખણ વસ્તુનો અદલો અદલો કરી સાધુને
આપે અને તે લે તો દોષ લાગે.
૧૧. સાધુને સામું આપીને આપે અને લે તો
દોષ લાગે.
૧૨. સાધુને ખારણુ ઉઘાડીને આપે અને સાધુ
લે તો દોષ લાગે.
૧૩. વસ્તુ ઉંચી નીચી હોય તે ઉતારતાં
અજ્ઞયણ થાય એવી જગ્યાએથી ઉતારીને
સાધુને આપે અને સાધુ લે તો દોષ લાગે.
૧૪. નિર્ગળ એટલે નળણ પાસેથી છીનવીને
વસ્તુ સાધુને આપે અને તે લે તો દોષ લાગે.
૧૫. ખારકી વસ્તુ ધણીને પુછ્યા વગર સાધુને
આપે અને તે લે તો દોષ લાગે.
૧૬. સંધતી વખતે આંધણમાં સાધુ માટે વધારે
ઝોરે અથવા સંધે અથવા નાંખે અને તે
લે તો દોષ લાગે.

સાધુના યોગથી ૧૬ ઉક્તાનના દોષ.

૧૭. સાધુ ધાવની માફક બાળકને રમાડીને કોઇ વસ્તુ લે તો દોષ લાગે.
૧૮. દુત્તીની માફક શૃલ્લસ્થીને સગા સબંધી વગેરેના સમાચાર કહીને સાધુ કોઇ ચીજ યાચે તો દોષ લાગે.
૧૯. નિમિત્ત વગેરે કહીને લે તો સાધુને દોષ લાગે.
૨૦. ન્યાત જાત જજ્ઞાવીને ઓરલે હું અમુક જાત અથવા નાતનો છું અથવા શૃલ્લસ્થીને સાધુ એમ કહે કે સંસાર પદ્ધિ તમો અને અમો અમુક અમુક સગાં સબંધી થઇએ છીએ એમ કહીને કોઇપણ વસ્તુ લે તો દોષ લાગે.
૨૧. ગરીબી બતાવીને ઓરલે તમો અમોને નહિ આપશો તો બીજું કોણ આપશે એમ કહીને લે તો સાધુને દોષ લાગે.
૨૨. સાધુ વૈદપણું બતાવીને કોઇ વસ્તુ લે તો દોષ લાગે.
૨૩. કોષ કરીને લે તો સાધુને દોષ લાગે.
૨૪. માન, અહંકાર કરીને લે તો દોષ લાગે.
૨૫. માયા, કપટ, ક્રિયા કરીને લે તો દોષ લાગે.
૨૬. લોભ કરીને લે તો દોષ લાગે.
૨૭. આગળ પાછળ આપનારના ગુણ ગાઇને લે ઓરલે કે તમો ઉદાર દિલના છો,

દાનવીર છો મારે તમે આપો એમ કહીને
યાચે તો દાપ લાગે.

વિદ્યા, કામણ, વશીકરણ વગેરે કરીને લે
તો દાપ લાગે.

મંત્ર, વૈદ્યપણું કરીને લે તો દાપ લાગે.

ગાદી ચુરણ બનાવવાનું કહીને લે તો
દાપ લાગે.

સુભાગ્ય દુર્ભાગ્યપણું બતાવીને લે તો
દાપ લાગે.

ગર્ભ પડાવીને લે તો દાપ લાગે.

સાધુ શ્રાવક બન્નેના યોગથી એપણાના
દસ દોષનાં નામો.

શંકા સહિત લે તો દાપ લાગે.

સચેત (એટલે જીવ સહિત પૃથ્વી પાણી
વગેરે) થી હાથ ખસાયેલો હોય તેવા
પાસેથી લે તો દાપ લાગે.

સચેત ઉપર મૂકેલી વસ્તુ હોય તે વસ્તુ
લે તો દાપ લાગે.

સચેતે કરી લાંકેલું હોય તે સાધુ લે તો
દાપ લાગે.

સચેતનો સ્પર્શ થતો હોય એટલે આડીને
રધું હોય અને તે લે તો દાપ લાગે.

આંધળા, ખાંગળા* પાસેથી લે તો દાપ લાગે.
પૂરું શસ્ત્ર પગઝૂમું ન હોય એટલે પૂરું
અર્થત નહિ થયું હોય તે લે તો દાપ લાગે
(કાનું પાકું)

અર્થત, અર્થત ભોગી વસ્તુ હોય તે લે
તો દાપ લાગે.

અજ્યક્ષા ધાય તેમ નાખતાં નાખતાં કેઈપણ
વસ્તુ વહેરાયે અને તે સાધુ લે તો દાપ
લાગે.

તરતરું લીધેલું આંગણું હોય તે ઉપરથી
લે તો દાપ લાગે.

૩. બાવન અણાચાર કયા કયા તેનાં નામ
નિગત સાથે નીચે મુજબ.

સાધુને ઉદ્દેશીને એટલે સાધુના નિમિત્તે આરંભ
કરીને જે કાંઈ આહાર, પાણી, વસ્ત્ર, પાત્ર, દવા,
પાટ, પાટલા, સ્થાનક, ઉપાશ્રયાદિક ૧૪ પ્રકારની
વસ્તુ બનાવી હોય તેને ભોગયે તો અણાચાર લાગે.
સાધુને મારે કેઈપણ વસ્તુ વેચાતી લાવીને આપે
તેને ભોગયે તો અણાચાર લાગે.

* નોટ:—(દાપ નંબર ૩૮) "આંધળા, ખાંગળા વાલી
વહેરાયે તો અપત્તા થવાનો સંકલ્પ છે મારે દાપ હતો
છે પરંતુ જો તે સિધર રૂપે જોડેલા દાપ તે વખતે દાહ
કેટલી તેના હાથમાં વહેરાવવા શાર આપે અને તે
તો તે લીધાના દાપનું પ્રત્યક્ સાધુને જાણ "

જે ઘરનાં આહાર, પાણી વગેરે પહોલે દિવસે વહોર્યો હોય તે જ ઘરનાં બીજે દિવસે વહોરે તો અનાચાર લાગે.

આહાર, પાણી, વસ્ત્ર, પાતરાં વગેરે શુદ્ધસ્થ સાધું આણી મૂકે ને સાધું ભોગવે તો અણાચાર લાગે.

રાત્રે આહાર, પાણી ભોગવે તો અણાચાર લાગે.

સ્નાન કરે એટલે નહાય તો અણાચાર લાગે.

મુગંધી પદાર્થો, અત્તર, તેલ, દૂધ આદિ ભોગવે તો અણાચાર લાગે.

પુષ્પાદિકની માળા ભોગવે તો અનાચાર લાગે.

વાયરો (પવન) લેવા માટે વિઝણા અથવા પંખો વગેરે હલાવે તો અણાચાર લાગે.

*૧૦ આહાર, પાણી, ભોજનાદિક રાત્રે વાસી રાખે તો અણાચાર લાગે.

૧૧ શુદ્ધસ્થના વાસણમાં જમે તો અણાચાર લાગે.

*૧૨ રાજા રાજગાદીએ બેસે તે વખતનાં સરસ આહારાદિક રાજપિંડ ભોગવે તો અણાચાર લાગે.

૧૩ સદાગત, દાનશાળા ધર્માદા વગેરેનાં આહાર પાણી દેવા વગેરે કોઈપણ વસ્તુ લે તો અણાચાર લાગે.

૧૪ શરીર પર તેલાદિ ચાળે તો અણાચાર લાગે.

(કારણથી છૂટે).

૧૫ દાંત પખાળે તો અણાચાર લાગે. (કારણથી છૂટે).

૧૬ શુદ્ધસ્થને મુખ શાતાદિક પૂછે તો અણાચાર લાગે.

૧૭ અરિસા એટલે કાચમાં મોઢું બુગ્ગે તો અણાચાર લાગે.

- ૧૮ જુગાર રમે તો અણુચાર લાગે.
- ૧૯ ચોપાટ, પાનાં વગેરે રમે તો અણુચાર લાગે.
- ૨૦ માથા ઉપર છત્રી રાખે તો અણુચાર લાગે.
- ૨૧ વૈદ્યપણું કરે એટલે શુદ્ધસ્થને રોગાદિક ઉપર ગોળી ચૂર્ણ વગેરે ઔષધ બતાવે તો અણુચાર લાગે.
- ૨૨ પગમાં ખૂટ વગેરે પહેરે તો અણુચાર લાગે.
- ૨૩ અગ્નિનો આરંભ સમારંભ કરે તો અણુચાર લાગે.
- ૨૪ જેના મકાનમાં ઉતર્યા હોય તે ધણીના ઘરનાં આહાર, પાણી, દવા વગેરે લે તો અણુચાર લાગે.
- ૨૫ શુદ્ધસ્થના આસન, પલંગ, માંચા, વગેરે ઉપર બેસે તો અણુચાર લાગે.
- ૨૬ રોગી, તપસ્વી, દુર્બળ એટલે અશક્ત એ ત્રણ સિવાય કારણ વગર શુદ્ધસ્થના અંતર ઘરમાં (એટલે બે મકાનની વચ્ચેમાં મકાન) બેસે તો અણુચાર લાગે.
- ૨૭ મેકાદિક દૂર કરવા સાડા શરીરે પીઠી વગેરે ચોળાં-વે તો અણુચાર લાગે.
- ૨૮ શુદ્ધસ્થની વૈયાવચ્ચ કરે તથા શુદ્ધસ્થ પાસે વૈયાવચ્ચ કરાવે તો અણુચાર લાગે.
- ૨૯ ચોતાની જાતની ઓળખાણ કરાવીને એટલે હું અમુક જાતનો છું તમે અમારા અમુક સગાં સંસાર પક્ષે થાઓ છો એમ કહી આહારાદિક વહેરે તો અણુચાર લાગે.
- ૩૦ મિથ્ર પાણી એટલે કંઈક કાચું અને કંઈક પાકું

એનું ભેળરોળવાળું ભોગવે તો અણાચાર લાગે.

રોગ થયો હોય ત્યારે શુદ્ધસ્થીનું શરણ ઈચ્છે એટલે વેચાવય વગેરે શુદ્ધસ્થી પાસે કરાવવી ઈચ્છે તો અણાચાર લાગે.

મૂળા (૩૩) આદુ (૩૪) શેરડીના કાચા કટકા
 (૫) કંદ (૩૬) મૂળ (૩૭) બીજ (૩૮) ફળ (૩૯) સંચળ
 (૧૦) સિંધવ (૪૧) કાચું મીઠું (૪૨) સમુદ્રનું મીઠું
 (૩) ખાડીનું મીઠું (૪૪) કાણુ મીઠું, ઉપરોક્ત નંબર
 ૩૨ થી નંબર ૪૪ સુધીની વસ્તુ સચેત ભોગવે
 તો અણાચાર લાગે.

ધૂપ કરે કરાવે તો અણાચાર લાગે.

વગર કારણે જાણી જોધને ઊલટી કરે તો અણાચાર લાગે.

વગર કારણે ગુણ પ્રદેશ, ધૂવે તો અણાચાર લાગે.

વગર કારણે રેચ એટલે જીલાખ લે તો અણાચાર લાગે.

વગર કારણે આંખમાં કાજળ, અંજન, સુરમો વગેરે આંજે તો અણાચાર લાગે.

દાતણુ કરે વા મસ વગેરેથી રંગે તો અણાચાર લાગે.

તેલાદિક કરી શરીરનું મર્દન કરે તો અણાચાર લાગે.

શરીરની શુશ્રૂષા કરે તો અણાચાર લાગે.

* નોટ નંબર ૫ અને નંબર ૧૦ બાબતમાં નંબર ૫માં સાધુ રામે અદાર, પાણી આદિ ભોગવે તો અણાચાર લાગે એમ કહેલ છે. અને નંબર ૧૦માં આદાર, પાણી, ભોજનાદિક રામે વાસી રાખે તો અણાચાર લાગે એમ કહેલ છે માટે ઉપરોક્ત સૂત્ર પ્રમાણે આદાર, પાણી, દવા વગેરે સાધુને રાત વાસી રાખવાં કે ભોગવવાં કદપે નહિ. જો સાધુ વાસી રાખે અથવા ભોગવે તો નિશીત સૂતના ૧૦મા ઉદ્દેશમાં ચોગારી દંડ આવે એમ દર્શાવેલ છે વર્ગી દર્શવેકાલીક સૂતના છઠ્ઠા અધ્યયનમાં ૨૫૪ જાણાવ્યું છે કે તેવા સાધુને, સાધુ નહિ પણ ગૃહસ્થ માનવા.

આ ઉપરાંત દોષ આધર્મિક વગેરે ગ્રંથોના આધાર લખ પોતાને સગવડ પડતી વસ્તુઓ જેવી કે કસ્તૂરી, અક્ષીણ, ત્રિકુળા, ઝેરી દોષદં, કુંકુડીઆતું, લાગ વગેરેને અણાદારી ગણીને, રાત વાસી રાખે અથવા ભોગવે તો ઉપરોક્ત શાસ્ત્રીના આગ્રહોના ભંગ થાય અને તેથી સાધુનું આરિત્ર નાશ પામે. માટે ખ્યાલ રાખવો જોઈએ કે દોષ ગ્રંથકારે પોતાને કાવતી અથવા મનગમતી વાત લખી જાણવી હોય પણ તે વિતરાગ પ્રમુખનાં વચન અને સૂત્રથી વિરુદ્ધ હોય તો તે માનવી નહિ.

* નોટ નંબર. ૧૨—એમ તો રાગદિને ધેર ગોચરી જવું કદપે. શાખ-સૂત્ર અંતગદ, વર્ગ, ૩ અધ્યયન ૮. દેવકીના છએ દીકરા સાધુ હતા તેમણે શ્રીકૃષ્ણને ધરેથી મોદક લાડુ વહોર્યા હતા.

ઈતિ બાવન અણાચાર સંપૂર્ણ

ઉપરોક્ત દોષ ટાળીને આદાર પાણી શ્રદ્ધા કરનાર સાધુ અને એ પ્રમાણે આપનાર ગૃહસ્થ એ બન્નેની શુદ્ધ ગતિ ભગવાને બતાવી છે. શાખ-સૂત્ર દર્શવેકાલિક, અધ્યયન ૫, ઉદ્દેશો ૧ ગાથા ૧૦૦, શુદ્ધ ગતિના ઈચ્છક શુદ્ધ સાધુ શુદ્ધ નિર્દોષ આદાર પાણી લે અને સમજી આવક તેજ

મુજબ આપે અથવા વહોરાવે કારણકે અશુદ્ધ આહારાદિક લેવાવાળા અને આપવાવાળા બન્નેને મહા દુઃખનાં કારણ પ્રભુજીએ બતાવ્યા છે.

પ્રથમ અશુદ્ધ આહાર લેવાવાળાની શું દશા થાય તે સૂત્ર શાખ સાથે નીચે લખીએ છીએ.

ઉત્તરાધ્યયન, અધ્યયન ૨૦, ગાથા ૪૭માં કહ્યું છે કે ઉદ્દેશિક એટલે સાધુનો ઉદ્દેશ રાખી બનાવેલું હોય તે, સાધુ માટે વેચાતી કોમપણ વસ્તુ આણી હોય તે, નિત્ય પિંડ એટલે રોજ રોજ એક ઘરના આહાર પાણી લેવાં તે, ઇત્યાદિક દોષની અંદર કોમપણ દોષવાદી વસ્તુ સાધુ ગ્રહણ કરે તે તે સાધુ અગ્નિની માકક સર્વલક્ષી છે. અને તે અહીંઆથી મરી દુર્ગતિમાં જાય છે.

દશવિકાલિક, અધ્યયન ૬માં ૧૮ સ્થાનક સંયમથી ભ્રષ્ટ થવાનાં બતાવ્યાં છે. તેમાંનું ૧૩મું સ્થાનક એ છે કે આહાર ઊપાશ્રય, વસ્ત્ર, પાત્ર એ ચારે સાધુ માટે બનાવેલાં હોય અથવા વેચાતાં આણેલાં હોય તેને જે ગ્રહણ કરે તે સંયમથી ભ્રષ્ટ છે.

ભગવતી, શતક ૧, ઉદ્દેશો ૬, બોલ ૧૭માં કહ્યું છે કે આદ્યા કર્મી એટલે સાધુ માટે ભાવ ભેગા કરી બનાવેલ હોય તે, જે કોઈ શ્રમજ નીચંથ ભોગવે તે! આગળ વર્તેને સાંત-કર્મના બંધન ગાહાં બાંધવાવાળા છે અને તે અહીંથી મરીને ચતુર્ગતિરૂપ સંસારમાં અનંતકાળ ગુથી રખાયે ઇત્યાદિક અનેક દોષલા છે કે જેમાં અશુદ્ધ આહાર, પાણી ભોગવવાવાળા ધણીની દૃશ્યા વર્ણવી છે.

હવે શ્રમજ નીચંથને આહાર, પાણી વગેરે ૧૪ પ્રકારનું

દાન અશુદ્ધ જાણી જોઇને આપે, તે દાતારની દુર્દશા સૂત્ર
આખથી વર્ણવીએ છીએ.

પ્રથમ તો ૧૪ પ્રકારનાં દાનની અંદરની કોઇપણ
વસ્તુ શ્રાવક જાણી જોઇને અસુજતી વહોરાવે અથવા આપે
તો તે આપનારનું ખારમું પ્રત તૂટે, કારણ કે ખારમા પ્રતમાં
શ્રાવકને અસુજતી વસ્તુ સાધુને આપવાનાં પચ્ચખાણ હોય
છે. વળી અસુજતા આહારાદિક આપવાવાળા સાધુના પ્રતના
હૃદયરા કહેવાય. વળી ત્રીજી દુર્દશા અસુજતા અને અણ
એષણિક આહારાદિક વહોરાવવાવાળા અલ્પ આયુષ્ય ખાંધે
એમ ઠાણાંગ સૂત્રના ત્રીજા ઠાણામાં કહ્યું છે અને ભગવતી
સુત્ર ૨. ૫ ઉદ્દેશા ૬માં અલ્પ ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્ય (એટલે
અડતાળીશ (૪૮) મિનિટમાં ૬૫૫૩૬ વખત જન્મે અને
મરે તે) ખાંધે ઇત્યાદિક અનેક દાખલામાં અશુદ્ધ આહાર, પાણી
વગેરે ૧૪ પ્રકારનાં દાન આપવાવાળા ધણીની દુર્દશા
વર્ણવી છે. તેથી આપવાવાળા દાતારે પોતાને માટે બનાવેલી
વસ્તુમાંથી યથાશક્તિ સંતોષ કરી ધ્યાનપૂર્વક વહોરાવવું
અથવા આપવું તેમજ ચાચવાવાળા સાધુએ વહોરતાં દરેક
વખતે પૂછી સારી રીતે તપાસ કરી લેવું. આતું નામ એપણા
સમિતિ છે.

પ્રશ્ન:—કોઈ ગામમાં શ્રાવકનાં બે ત્રણજ ઘર હોય
ત્યાં દસ વીસ સાધુ વિહાર કરતાં કરતા આવ્યા
તેવે અવસરે આધિકર્મી આહાર પાણી
વહોરવાં અથવા ભોગવવાં કે નહિ?

ઉત્તર:—પ્રથમ તો આવવાવાળા સાધુએ પહેલાંથી
તપાસ કરી વિચારીને આવવું જોઇએ ગામમાં
કલ્પતી ગાયરીનાં ઘર થોડાં હોય તો બબ્બે ત્રણ

ત્રણના સાથ કરી જુદા જુદા દિવસોએ આવતું
 પણ બધાએ એકી સાથે આવતું નહિ. ધારે કે
 કોઇ કારણને લીધે આવવાનું થતું તો તે ગામ
 વાળા ગ્રહસ્થાને પહેલાંથી જણાવી દેવું કે
 સાધુઓ માટે વધારે કાંઇ પણ બનાવવું નહિ
 કારણકે અમારે માટે બનાવેલી વસ્તુ વહોરવાના
 કે ભોગવવાના અમાને પરમખાણ છે છતાં
 જો તમે બનાવશો તો તમારા ઘરનો માલ
 ગુમાવીને દુર્ગતિના અધિકારી થશો. આ
 મુજબના અશુદ્ધ આહાર વહોરાવવાનાં માટે
 ફળ પ્રથમ પ્રરૂપવાં એમ કહેવાથી કોઇ શ્રાવક
 સાધુ સારૂ કોઇ પણ વસ્તુ બનાવશે નહિ
 છતાં કોઇ રાગાંધ થઇ બનાવે અને તેની
 ખબર સાધુને પડે તો તે ઘરે તેઓએ ગાયરી
 જતું નહિ. આ પ્રમાણે સાધુએ પોતાનાં વ્રત
 સાચવવાં. કોઇ પણ પ્રકારે અમુક બહાનાતું
 અથવા કારણતું નામ દઇ અશુદ્ધ આહાર
 પાણી ભોગવવાં નહિ. જેમ કદ્ય પડે તો પણ
 પોતાનું શિયળ સાચવવા દ્રઢ રહે તે સતી
 કહેવાય તેમ સાધુ પણ આવા અવસરમાં
 અશુદ્ધ આહાર પાણી નહિ વહોરે તો તેમાં
 સાધુપણું અખંડ જળવાય. આવા અવસરમાં
 ઉપવાસાદિક કરીને પોતાના વ્રતને સાધુ અખંડ
 રાખી લે તેજ ખરૂંસાધુ પણું કહેવાય. જો
 આવા અવસરને વખતે અશુદ્ધ આહાર પાણી
 સાધુ લે અને પોતે લીધેલાં વ્રત ભાંગે તો
 તેવા વ્રતના ખંડન કરનાર સાધુ સાધુજ ન

કહેવાય પરંતુ તે મતના ભાગલ ભ્રષ્ટાચારી
કહેવાય. ઝઘા હોય તે વિચારી જોલો.

પ્રશ્ન ૪ થોઃ—આદાન ભંડમતનીખેવણા સમિતિ
ઁરલે શું ?

ઉત્તરઃ—આદાન ભંડમતનીખેવણા સમિતિ ઁરલે
પુસ્તક, પાનાં, વસ્ત્ર, પાતરાં, વગેરે દિવસમાં તે
જોઈ જોઈને ચત્નાપૂર્વક લેવાં મૂકવાં અને રાત્રે
પુંજને ગ્રહણ કરવાં મુકવાં, પણ વગર જોયાં
મૂકવાં નહિ. ઊંચેથી પટકવાં નહિ.

ધતિઆદાન ભંડમત નીખેવણા સમિતિ.

પ્રશ્ન ૫ મોઃ—ઉચ્ચાર પાસવણ સમિતિ ઁરલે શું ?

ઉત્તરઃ—ઉચ્ચાર પાસવણ સમિતિ ઁરલે ઠલે માતરે
જીવજંતુ, હીલોતરી વગરની જગ્યામાં નિર્વધ
જંતુ અને પાછલા પહોરે જે ઘડી દિવસ બાકી
રહે ત્યારે રાત્રિમાં પરઠવાને માટે જગ્યા
પડીલેહી દિવસમાં એક વખત તડકો આવે એવી
જગ્યામાં પરઠવું.

ધતિ પાંચમી સમિતિની વ્યાખ્યા

પ્રશ્નઃ—મન ગુપ્તિ ઁરલે શું ?

ઉત્તરઃ—મન ગુપ્તિ ઁરલે સાવધ, સંસારિક કામમાંથી
મન ગોપવીને ઁરલે રોકીને રાખવું પણ
સંસારિક કામમાં મન પ્રવર્તાવવું નહિ તે મન
ગુપ્તિ કહેવાય.

પ્રશ્ન:—વચન ગુપ્તિ એટલે શું?

ઉત્તર:—વચન ગુપ્તિ એટલે સાવધ વચન ગોપવીને એટલે રોકીને રાખવું પણ સાવધ પાપકારી વચન સાધુ બોલે નહિ તે વચન ગુપ્તિ કહેવાય.

પ્રશ્ન:—કાય ગુપ્તિ એટલે શું?

ઉત્તર:—કાયગુપ્તિ એટલે સાવધ પાપવાળા કાર્યથી કાયા ગોપવી એટલે રોકીને રાખવી પણ પાપ વાળું કોઇ પણ કાર્ય કાયાથી કરવું નહિ. તે કાયગુપ્તિ કહેવાય.

ઇતિ પાંચ સમિતિ અને ત્રણ ગુપ્તિની વ્યાખ્યા સંપૂર્ણ

ઉપરોક્ત પાંચ મહાવ્રત, પાંચ સમિતિ; અને ત્રણ ગુપ્તિ એ તેર બોલ ખરી રીતે સંપૂર્ણપણે પાળે તેજ સાધુ અને તેજ સ્વપરના કડ્યાણ કરનારા નીચંથ ગુરુ કહેવાય. આ વ્યાખ્યા ગુરુતત્ત્વ સમજવા સારૂ આત્માર્થી પુરુષને ઘણી મદદગાર અને સંતોષજનક છે એ નિર્વિવાદપણે કહી શકાય કારણ કે ઉપલી બધી બાબતો શાસ્ત્રના ફરમાન મુજબ હોવાથી કોઇ વાંધો કાઢી શકે જ નહી. પણ આજે માનવ જાતિનો સ્વભાવ કુદરતી શંકાશિળ હોવાથી કેટલા-એકને એવી શંકા થઇ આવે કે આજનો જમાનો અને હાલનો દેશકાળ જોતાં આવા કડીણ મહાવ્રત કોઇથી પગાય નહિ, કારણ કે જમાનો બદલાઇ ગયો છે અને શરીર સંઘવણ પણ ચોથા આરાના સાધુઓ જેવાં રદ્ધાં નથી.

દિવસે દિવસે બગ પરાક્રમની સ્થિતિ નબળી હોવાથી આદિત્ર પણ તેવા જ પ્રમાણમાં પાળી શકાય એવું સામાન્ય

૧ ઘણા માણસોનું ધારવું છે પણ જો શાસ્ત્રદષ્ટિથી
 ૨૨ કરવામાં આવે તો ઉપરોક્ત શંકા કરવાનું કાંઈજ
 રહેતું નથી. કારણ કે ભગવતી સૂત્રના ૨૦ માં
 ૧૩માં પ્રભુએ ફરમાવ્યું છે કે એકવીશ હજાર વરસ સુધી
 હું તીર્થ ચાલશે. વળી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના ૧૦ માં અધ્ય-
 ૧માં કહ્યું છે તેનો ભાવાર્થ એ છે કે હું ગૌતમ! પાંચમા

૨ આત્માર્થી ભવ્ય જીવો હશે તે એમ કહો કે
 ૭૧ મારગ ઘણા તીર્થંકર દેવાનો પ્રરૂપેલ છે માટે
 ! આ રસ્તે ચઢી અપ્રમાદપણે વિચરો એમ નક્કી
 ઘણા જીવો શુદ્ધ આચાર પાળી આત્મ કલ્યાણ કરશે.
 આ ઉપર આપેલા દાખલા ઉપરથી ખુદ્દી રીતે સિદ્ધ
 છે કે પાંચમા આરાના છેડા સુધી આત્માર્થી જીવો
 અને શુદ્ધ સાધુપણું પાળશે. તો પછી એમ કેમ
 ય કે જમાનાને લીધે સંપૂર્ણ રીતનું સાધુપણું ન જ
 પાંચક! જમાનો તો અનાદિકાળથી બદલાતો રહે છે

પણ તેને લીધે સાધુપણું પાળવામાં પ્રભુએ કાંઈ છુટ જુદી
 આપી નથી એટલે કે કાળઆશ્રી મર્યાદા બાંધેલ નથી.
 વિચારીને જોવામાં આવે તો શાસ્ત્રકારે તો ઊલટી સખ્ત
 મર્યાદા બાંધી છે. જેમકે ચોથા આરામાં ૨૨ (બાવીસ)
 તીર્થંકરના સાધુઓને ૪ (ચાર) મહાવ્રત પાળવાનાં હતાં
 (સ્ત્રી ત્યાગ અને પરિગ્રહના ત્યાગને એકજ મહાવ્રતમાં
 ગણવામાં આવેલ) તેને બદલે મહાવીર પ્રભુએ પાંચ
 મહાવ્રત પાળવાનું ફરમાન કર્યું વળી બાવીશ તીર્થંકરના
 સાધુને પંચવણાં વસ્ત્ર ખપતાં હતાં તેને બદલે વીર પ્રભુએ
 એક શ્વેતવર્ણનાંજ વસ્ત્ર વાપરવાની સાધુને આજ્ઞા આપી
 ઇત્યાદિક અનેક મર્યાદા ચોથા આરાના સાધુની અપેક્ષાએ
 પાંચમા આરાના સાધુઓને માટે વિશેષ કડકાઈથી બાંધવામાં

આવી છે કારણ કે ત્રિકાળ જ્ઞાની પ્રભુ પોતે જાણતા હતા
 કે પાંચમા આરાના સાધુઓમાં વકંજડતા વિશેષ રહેશે
 અને તેથી સખ્ત મર્યાદાની જરૂર છે. વળી જે આવી
 સખ્તાઇ કરવામાં આવશે નહિ તો તર્કમાંથી તર્ક કાઢશે.
 માટે પાંચમા આરાના શેષ કાળ મુઘી શુદ્ધ સાધુપણું
 પાળી શકાય એવા ધરાદાથી આચારંગ, દર્શનકાલિક વગેરે
 સૂત્રમાં પૂર્વે વર્ણવ્યા તે તેર બોલ બતાવ્યા છે, કે જેથી
 આત્માર્થી સાધુ પૂર્વે બતાવ્યા તે તેર બોલ પાળવામાં
 જમાનાનો આશ્રય લઇ, જરાએ વાંધો લઇ શકે નહિ અને
 ખરૂં જોતાં આત્માર્થી લે પણ નહિ. તેમ છતાં જે કોઇ
 પુદ્ગળાનંદી બનીને દશકાળ અથવા જમાના ઉપર વાત
 મૂકીને ચારિત્ર પાળવામાં છૂં લે અને શિથિલાચારપણું
 ધારણ કરે તે શાસ્ત્ર દ્રષ્ટિએ સાધુ કહેવાય જ નહિ, પણ
 આજ્ઞાના ઉત્થાપક કહેવાય, અને તેથી તેવા માટે શાસ્ત્રકારે
 પહેલેથીજ સૂચના આપી છે કે શુદ્ધ સાધુપણું નહિ
 પાળવાવાળાઓ દશ કાળનું નામ લઇ આવું આવું કહેશે
 તે બાબત આચારંગ સૂત્રના અધ્યયન ૬ ઉદ્દેશ ૪માં
 દર્શાવેલ છે તેના ભાવાર્થ એ છે કે "પાંચમા આરામાં
 ઢીલા ભાગલ સાધુ હશે તે એમ બોલશે કે પાંચમા આરામાં
 પૂરેપૂરું સાધુપણું પાળી શકાશે નહિ" અહીં શાસ્ત્રકાર સ્પષ્ટ
 જણાવે છે કે ઢીલા ભાગલ હશે તે સાધુપણું સંપૂર્ણ રીતનું
 પાળશે નહીં અને એમ કહેશે તે સિવાય બીજા કોઇ કહેશે નહિ,
 કારણકે પાંચમો આરો છે તે કાંઇ સાધુપણું પાળતો નથી. સંયમ
 પાળવાવાળો તો પોતાનો આત્મા છે. સાધુના શુદ્ધ ચારિત્ર
 પાળવાનાં પરિણામ અથવા ભાવ હોય તો આરો કાંઈ
 આડો આવે નહિ, પણ જેના આત્મામાં ચારિત્ર પાળ
 વાના ભાવ જ ન હોય તેને તો આજના જમાનાનું નામ

લઈ છુટા થવું અને શિથિલાચારી બનવું જો એક બહુજ
મહેત્વી વાત છે તેને માટે આ મદદકારી બહાનું છે.
અને આ મુજબ પ્રરૂપવાથી હાલની કેટલીક ભોળી પ્રજા
બિચારી માની પણ લે છે કે સાધુ મહારાજ ચારિત્ર
પાળવામાં દીસા ચાલે છે તે કાંઈ સાધુ મહારાજનો દોષ
નથી પણ આ જમાનોજ એવો છે. પરંતુ આ
બાબતમાં ન્યાયપૂર્વક ઘણાંયથી વિચારવામાં આવે તો
નહિ પાળવાવાલા માટે જમાનો બિચારો શું કરે ? શુદ્ધ
ચારિત્ર નહિ પાળવાવાળાઓએ તો તીર્થંકરોની હયાતીમાં
પણ શિથિલપણું ચલાવ્યું છે તેના દાખલા નીચે મુજબ છે.

- (૧) શ્રી આદિનાથ ભગવાનના કેટલાએક સાધુઓ શરૂ-
આતમાં આહાર પાણી ન મલવાથી શિથિલાચારી
બની ધર્મ પતીત થયા હતા.
- (૨) શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાનની (૨૦૬) સાધ્વી (આર્યા)
સાધુપણમાં હાથ પગ વગાદિ ધોવાનો અનેક દોષ
લગાવી ચારિત્ર વિરોધક થઈ હતી. શામ્ભ-સૂત્ર
જ્ઞાતાશ્રુતરૂઢિ.
- (૩) વળી ગર્ગચાર્યના શિષ્ય ગલીહાર ગધા જેમ
અવનીત થયા. શામ્ભ-ઉત્તરાધ્યયન, અધ્યયન ૨૭.
- (૪) અગ્નિ નેમનાથ ભગવાનના વખતમાં શેલકરાજરૂપિ
શિથિલાચારી થયા. જ્ઞાતા સૂત્ર અધ્યયન ૫.
- (૫) ભગવાન મહાવીર સ્વામીની હયાતીમાં જમાલી
ગોશાળો વગેરેએ શિથિલાચારી બની અનેક શાસ્ત્ર
વિરૂદ્ધ પ્રરૂપણા કરી હતી. શામ્ભ-સૂત્ર ભગવતી ૨.
૧૫ કલ્યાદિકે એથા આરાના ઘણા દાખલા છે.
આ બાબતમાં વિચાર કરવાથી જણાઈ આવે છે કે
પાંચગા આરાનો દોષ કાંઈ નથી, દોષ તો નહિ પાળવા

આજ્ઞામાં ચાલવાવાળા અને શાસ્ત્રોના ફરમાન મુજબ પાળવા
વાળા સાધુ આજે પણ પ્રત્યક્ષપણે નજરે જોવામાં
આવે છે. હવે હોય તે ખાત્રી કરી જોશો.

પ્રશ્ન:—કેટલાક કહે કે ઉપરોક્ત તેર જોલ પાળે છે
કે નહિ તેની ખાત્રી કરીને શું કરવું છે!
જેણે ઘરખાર, ખાયડી, છોકરાં, માતા પિતા
બધાને છોડ્યાં તેઓ તો આપણા કરતાં સારા જ
છે, પછી ચારિત્ર પાળે યા નહિ તેવું તે જાણે.

ઉત્તર:—શુરુ તત્ત્વની ખાત્રી કર્યા વગર અને તેને
સમજ્યા વગર કોઈનો છૂટકો જ નથી કારણ કે
સુશુરુ વગર જ્ઞાન મળતું નથી. શુરુ જો શુદ્ધ
ચારિત્રવાન દરેક રીતે હોય તો તેઓ દેવતું
સ્વરૂપ શુદ્ધ સમજાવે, કે વિતરાગ પ્રભુ
રાગ દ્વેષને જીતવાવાળા, ને કલ્યાણકારી
દેવ છે. પાંચ મહાવ્રત, પાંચ સમિતિ, અને
ત્રણ ગુપ્તિ ખરીરીતે પાળે તેજ કલ્યાણકારી-
રીનિગ્રંથ શુરુ છે. કેવળી પ્રરૂપીત
અહિંસામય કલ્યાણકારી તે ધર્મ છે.
શાસ્ત્રોક્ત ફરમાન મુજબ પાળવાવાળા શુરુ
જે હોય તેજ ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે દેવ
શુરુ અને ધર્મ એ ત્રણ તત્ત્વતું સ્વરૂપ શુદ્ધ
રીતે સમજાવે અને તેથીજ માણસો પોતાનું
આત્મકલ્યાણ સારી રીતે કરી શકે અને
તેટલા માટે આત્માર્થી પુરુષોઓ, શુરુ તત્ત્વ
સમજવાની અને તે વિષે ખાત્રી કરવાની ખાસ

જરૂર છે. ખાલી વેપ પહેરવાથી સાધુ અને
 ગુરુ થઈ જવાય નહિ. વેપ તો પૂર્વે કરેલ જીવે
 અનંતીવાર પહેર્યો છે. પણ શાસ્ત્રોક્ત ફરમાન
 પ્રમાણે શુદ્ધ ચારિત્ર પાળ્યું નહિ તેથી કલ્યાણ
 થયું નથી માટે સમજી માણસે વિચારવું જોઈએ
 કે જિન મારગમાં ગુણી ગુરુ તે ગુરુ છે અને
 તેની પૂજા છે. ગુણ વગરનો વેપ પહેરનાર તે
 ગુરુ નથી તે તો સંસારી કરતાં ખોટા ગણાય
 કારણ કે લીધેલા મહાવ્રતની મર્યાદા તોડે તે
 સારા હોય શકેજ નહિ. તે તો શુદ્ધથી કરતાં
 લીતરતાજ ગણાય.

દાખલા તરીકે બે શુદ્ધી છે તેમાં એકે તો સામાયિક
 કરવાનાં પચ્ચખાણુ લઈ સામાયિક લીધું છે અને બીજે
 પચ્ચખાણુ વગરનો ખુલ્લો છે. હવે બે ખુલ્લો છે, તે શુદ્ધ
 સંસારના અનેક આર્સ સમાર્સનાં કાર્ય કરે છે તેવું
 પાપ ફક્ત તેને લાગે છે, પણ સામાયિકનાં પચ્ચખાણુ ન
 હોવાથી, પચ્ચખાણુ લાંગવાતું પાપ તેને લાગતું નથી,
 અને જેને સામાયિકનાં પચ્ચખાણુ લીધાં છે તે, આર્સ
 સમાર્સવાળું કાર્ય કરે તો ઝમલ ગુંહેગાર ગણાય. આ
 દાખલો ધ્યાનમાં રાખી ઉપરોક્ત શુદ્ધતત્ત્વ પર વિચાર
 કરવો કે બે ઘડીની સામાયિક લાંગવાવાળો, ખુલ્લા શુદ્ધ
 કરતાં ઘણાજ નરસો ગણાય. તો પછી સાધુને તો જીવગી-
 ની સામાયિકનાં પચ્ચખાણુ હોય છે, તે પચ્ચખાણુને લાંગવા
 વાળા તો શુદ્ધ કરતાં સારા શી રીતે હોઈ શકે!
 નજ થઈ શકે સારાને બદલે સાધારણ રીતે હગારા તો
 કહી શકાય અને એવાને બે સારા માની ધર્મ ગુરુ
 ગણાવે તેને ભગવાને ત્રિધાત્રી દેખા ને શાખ ના

હાણુંગ હાણું ૧૦માં એમ જણાવેલ છે કે અસાધુને સાધુ સરખે તો મિથ્યાત્વ લાગે માટે ફક્ત વેપ જોધને સારા ગુરુ તરીકે માનવા નહિ. વિતરાગનાં ફરમાન મુજબ તું સાધુપણું પાળે છે કે નહિ તે બાબતની પ્રથમ તપાસ કરવી, નહિ પાળે તેની કરણી તે જાણે એમ કહીને વેપધારીને ગુરુ માનવા નહિ.

જેમ સંસારમાં કુંભારને ત્યાંથી તાવડી ખરીદ કરવી હોય ત્યારે તેને ઘણું કરીને બે ત્રણ વખત ટકોરાથી વગાડી લેવામાં આવે છે પણ કુટેલી જાણી જોધને કોઈ લે નહિ, તે મુજબ હાથા અને સમજી માણસોએ ધમગુરુની બાબતમાં પણ પરીક્ષા કરવી, કે આ સાધુની શ્રદ્ધા, આચાર, શાસ્ત્રોક્ત પ્રમાણે અખંડ છે કે કેમ? જો અખંડ રીતે પાળવાવાળા હોય તો તે ગુરુ છે, પણ જો તે ચારિત્ર અખંડ પાળવાવાળા ન હોય અને માત્ર કુટેલી તાવડી જેવા હોય તો સમજી માણસે તેવાઓને ગુરુ તરીકે માનવા, પૂજવા કે વાંદવા જોધએ નહિ.

પ્રશ્ન:—પહેલાંના ધારેલા ગુરુ મુકાય કેમ? ભલેને તે શાસ્ત્રોક્ત પ્રમાણે સંયમ ન પાળતા હોય અને બીજા સાધુ પાળતા હોય તો પણ ગુરુ તો તે જ મનાય કે જે અસલથી એટલે બાપ-દાદાથી ચાલતા આવ્યા હોય.

ઉત્તર:—શાસ્ત્રોક્ત પ્રમાણે નહિ ચાલે અને શિથિલાચારી હોય તો, તેવાઓને છાડી દેવામાં જરાયે વાંધો નથી. આગળના આત્માર્થી પુરુષોએ શ્રદ્ધા આચારમાં ખોટા જાણ્યા તેવા ગુરુઓને છોડ્યા છે. તેના દાખલા શાસ્ત્ર પ્રમાણ સહિત

નીચે મુજબ છે. શાસ્ત્રના પુત્રનો ગુરુ મારાલેલ
 હતો. તે ખેડો લાખ્યા એટલે તેને કાઠી થમજી
 લગાવેનથી મદાવીર પ્રજાને ગુરુ તરીકે તેણે
 સ્વીકાર્યા છે. શાખ મુત્ર ઉપાસનાશાંત, અધ્યયન
 છે. ગુખદત સન્યારી પાને ૧૦૦૦ એક દુષ્કર
 ચલાના ગુરુ હતો. તેમણે પછુ સ્થાવરના પુત્ર
 સાથુ સાથે ગરવા કરી, અને તેઓને પર્મ
 ગુરુ તરીકે સ્વીકાર્યા અને તેમની પાસે દીક્ષા
 પછુ લીધી. શાખ-મુત્ર જ્ઞાતા, અધ્યયન પ.
 દ્વિચાદિક શાસ્ત્રોમાં અનેક દાખલા છે તે પ્યાનમાં
 લઈ વિચારવામાં આવે તો સમજી મારુર
 મદાવત નદિ પાળનાર સાધુઓને ગુરુ તરીકે
 ન જ માને તેમ છતાં તેઓને લે કોઈ એકાંત
 પદવાથી ગુરુ તરીકે માનવા મૂક નાદે તો તે
 વ્યાજ્ઞને શાસ્ત્ર દિશાએ અભિમાદક (મિથ્યાત્વ
 લાભે) (અભિમાદિક મિથ્યાત્વ એટલે ખોટા જાણે
 તો પછુ લીધેલી રૂક મૂક નાદ.) આત્માર્થી
 દ્વાય તે વિચારી એકાંત વળી શાસ્ત્રાકત પ્રમાણ
 નદિ પાળવાવાળા સાધુને માત્ર આપદાદાએ ગુરુ
 તરીકે માન્ય કરેલ હોવાથી દીક્ષાએ તેને જ
 માનવા એકઠાં તેવા અનવ્યને લઈ ગી ન મુ સાધુને
 ગુરુ તરીકે નહીં ગારવા અને ગુરુ તરત નદિ
 સમજવું એવી વાત પછુ પૂર્વે ગારશમાં
 અવધિત છે. કારણકે કોઈના આપદાદાએ ગા-
 શાળા જેવા પાખંડીને ગુરુ માન્યા દ્વાય અને
 તેના કરતાં દીક્ષાને મદાવીર પ્રજા સારા લાભે તો
 ગુરુ તરીકે તેને નદિ માનવા એમ અને નદિ.

દીકરો પોતાના કલ્યાણ સારૂ ખુશીથી માની શકે છે. અને તેમાં જરાયે વાંધો નથી, સખ્ય દેવ, ગુરુ, ધર્મ એ ત્રણે તત્ત્વ સૌને માટે સ્વતંત્ર છે.

પોતપોતાની આત્મા સાક્ષી ભરે અને જે સાફ લાગે તે સ્વીકારી શકે છે. સ્વઆત્મકલ્યાણ કર્તા તત્ત્વનો હક, આપદાદા કે ણીજા કોઈની પાછળ હોઈ શકે નહિ. જેમ કહ્યું છે કે "કરણી આપો આપની કોણ બેટા કોણ આપ" માટે ધર્મોપદેશ લેવા સારૂ શાસ્ત્રોના ફરમાન મુજબ પાળવાવાળા નિયંત્ર સાધુને ધર્મ ગુરુ માનવામાં વગીસ અથવા ન્યાત જાત કોઈની અણગમત કે અપ્રકાયત આત્મ હિતૈષી પુરુષોને કમૂલ દોષ નહિજ કારણકે પેલાની અપ્રકાયત કમૂલ કરી, શરમ વા અંતરાય, રાખવામાં આવે, તે પોતાના આત્માનું, ભવો ભવનું હિત બગાડે. વિવેક લોચન વિચારી જો જો.

પ્રશ્ન:—કિર્મોકન નિયંત્ર ગુરુની વ્યાખ્યા લખવાના અને બદાર પાડવાનું ક્યય અથવા હિત થું હશે!

ઉત્તર:—આ વ્યાખ્યા લખવાના અને બદાર પાડવાનું ક્યય ફક્ત એ જ છે કે ભવિ પુરુષો નિયંત્ર ગુરુનાં લક્ષણો મારી રીતે સમજી શકે, તે વિચાર્ય કોઈની નિદા કે કોઈને દલદલ પાડવાનું ક્યય નથી તે વાંચક પુરુષોને આ આગેા લેખ વ્યાનવૃત્તિ વાંચવાથી આપેા આગે જમુલ આપશે.

કનિ શુભમ્.

શ્રી ૧ ।

પારણાની ઢાલ.

(ઢાલરો)

કરણુ જોગને ઓલખ્યા, લાગે જીન મત છાપ;
 તરે ત્યાગ ભોગ બેઉ જુદા સમજે આપોઆપ. ॥૧॥

પ્રથમ કરણુ પાતે કરે, કરાવ્યા બીજે જાણુ;
 અનુભોધાં ત્રીજે કરણુ, સમજે ચતુર મુજાણુ. ॥૨॥

પ્રથમ મન બીજે વચન, ત્રીજે કાયા જોગ;
 સારા નરસા છે ત્રણે. સમજે દે ઉપયોગ. ॥૩॥

ત્યાગ મારગને ઉપરે, જો લગે કરણુને જોગ;
 તો ધર્મ પુન્ય બેઉ હુવે, કટે કર્મનો રોગ. ॥૪॥

ભોગ મારગને ઉપરે, જો કરણુ જોગ જુટ જાય;
 તો ભોગ વધે ઇંદ્રિયાં તણે, ધર્મ પૂણ્ય નહિ થાય. ॥૫॥

આ કરણુ જોગ ચાવી થકી, બધા તાળાં ખુલ જાય;
 સમજે ચાવી જે ચતુર, મિથ્યા મતિ ગુંચવાય. ॥૬॥

॥ ઢાલ ॥

આ અનુકંપા જીન આજારે “ એદેશી ”

ચાવીસ લાખ લીલોતરીની જાતિ,
 તેને ત્યાગ વગર લાગે પાપ પીછાણે;
 સમજી આવક પાપ શું શંકે જબ,
 યથાશક્તિ બાંધે પ્રમાણે.

આ ત્યાગ વધારે છે મોક્ષનો મારગ. આંકડી. ॥૧॥

દાખલા : તરીકે ધારે એક આવક,
 પ્રયાસ સિવાય કયાં પચ્ચખાણે,

તે પહેલે કરણે થયો ત્યાગ વધારો,
ત્યાગથી નિજ આત્મ કલ્યાણો.
ઓ ત્યાગ વધારો. ॥૨॥

મર્યાદા બાંધ તમે પિણુ મુકો,
બીજને ઉપદેશ આપ્યો પ્રસિધ્ધો;
જખ પચાસ ઉપરાંત બીજે પણ છોડી,
ઓ ત્યાગનો લાભ બીજે કરણ લીધો.
ઓ ત્યાગ વધારો. ॥૩॥

ત્રીજે માણસ કરેછે અનુમોદના,
ધન્ય ધન્ય ત્યાગ કર્યા તમે ભાઈ;
એમ ત્યાગીના ત્યાગ વખાણો,
તે પિણુ ત્રીજે કરણ લીધો લાભ ઉઠાઈ.
ઓ ત્યાગ વધારો. ॥૪॥

હવે પચાસ લીલોતરી રાખી હતી,
તે પાસે મુકી પોતે ખાવા બેઠો;
એ પ્રથમ કરણ થયો ભોગ વધારો,
પણ શ્રાવક સમજે મારો જીવ ઘેઠો.
ઓ ભોગ વધારો છે સંસાર મારગ. આંકડી ॥૫॥

બીજે આવ્યો તેને દસ ખવરાવી,
ઓ બીજે કરણ થયો ભોગ વધારો;
આપણ વાલાને જે અનુમોદે,
તે ત્રીજે કરણે ભોગનો ભાગીદારો.
ઓ ભોગ વધારો. ॥૬॥

વળી બીજે દાખલો ત્યાગ ભોગનો,
એક ગ્રહસ્થને આવ્યો વૈરાગ સારો;
તે ચોમાસે રાત્રિ ભોજન ત્યાગ્યો,

એ પહેલે કરણે થયો ત્યાગ વધારો.
ઓ ત્યાગ વધારો છે મોક્ષનો મારગ. ॥૭૥

ઉપદેશ આપી બીજને છાડવ્યો,
તે બીજે કરણે થયો લાલ પ્રસિધ્ધે;
તિણ ત્યાગી વૈરાગીને જે અનુમોદે,
તે ત્રીજે કરણે લાલ સેહજેહી લીધો.

ઓ ત્યાગ વધારો. ॥૮૥

હવે દિવસે જમવો રાખ્યો છે તેને,
ભોગ મારગ પહેલે કરણે કહી જે;
શરીર સાર આરંભ કરવો પડે છે,
પણ ધર્મ તો ત્યાગ છે તેહમાં ગણી જે.
ઓ ભોગ વધારો છે સંસાર મારગ. ॥૯૥

કેટલાએક બાલ અજ્ઞાની એમ બોલે,
ખાવો પીવો એમાં શેનો છે દાષ;
તે ત્યાગ ભોગ સું છે આલખ્યો નાહિ,
ખાઈ ખાઈ પણ જેમ દહિને પોષે.

ઓ ભોગ વધારો. ॥૧૦૥

પોતે જમ્યો તે પહેલો કરણ છે,
તો જમાડ્યો તે કરણ ભોગનો બીજો;
જમવો જમાડવો સંસાર મારગ,
પણ ત્યાગને ભોગની આલખ કીજો.
ઓ ભોગ વધારો છે સંસાર મારગ. ॥૧૧૦

કેઇ જમાડણવાલાને ખૂબ વખાણ્યો,
આને કેવો મળતો માલ જમાવ્યો;
તે ત્રીજે કરણે થયો ભોગમેં દાખિલ,
કેઇમાંહી પાપ ઉપાયો.

ઓ ભોગ વધારો છે સંસાર મારગ. ॥૧૨૥

કેઇ આખા દહાડામાં એકજ ટાણે,
જમયો રાખ્યો બાકી કીયાપચ્ચખાણું;
રાખ્યો તે ભોગનો પહેલો કરણ છે,
ત્યાગનો નામ એકાસણો જાણ.

ઓ ત્યાગ. ॥૧૩॥

એમજ બીજને ઉપદેશ આપીને,
એક ટાણા સિવાયનો ભોગ છોડાયો;
તે બીજે કરણે દલાલ કહિ જો,
ત્યાગ વધારનો લાભ ઉઠાયો.

ઓ ત્યાગ મારગ. ॥૧૪॥

ત્રીજે કરણે અનુમોદનવાળો,
એ ત્રણે જણે શિવપંથ આરાધ્યો,
એક ટાણે જે જમ્યા જમાવ્યા,
તે ભોગ મારગ સંસારનો સાધ્યો.

ઓ ભોગ વધારો છે સંસાર મારગ. ॥૧૫॥

વળી ઉપવાસ પારણો ત્યાગ ભોગનો,
ન્યાય સાંભલને નિર્ણય કીજ્યો;
લીલોતરી રાત્રિ ભોજન જેમજ,
કરણ જોગથી આલખ લીજ્યો.

ઓ ભોગ. ॥૧૬॥

પોતે ઉપવાસ કર્યો એક શ્રાવક,
તે પહેલે કરણે થયો ત્યાગ વધારો;
ચાક્ર આહારના ત્યાગ કર્યો,

જખ રોક દીધા નિજ આશ્રવદ્ધારો.

ઓ ત્યાગ વધારો છે મોક્ષનો મારગ. ॥૧૭॥

ઉપદેશ આપી બીજા પુરુષને,
કર્મકારણ ઉપવાસ કરાધ્યો;

તે ત્યાગ વધાય કરી આતમ શાતા,

ઝા બીજે કરણે લાભ કમાવ્યો.
ઝા ત્યાગ વધારે. ॥૧૮॥

જે તપસ્યાવાલાને ખુબ વખાણ્યો,
ખન્ય ખન્ય સંકળ કર્યો અવતારે;
તે અનુભવવારૂપ ત્રીજે કરણે,
ત્યાગ પ્રશંસાનો લાભ અપારે.
ઝા ત્યાગ વધારે. ॥૧૯॥

દુરે ઉપવાસવાળો પારણા સાડે,
બીજે દિવસ દર્યા આરંભ છૂટે;
પત્ની પચ્ચખાણ પાળી ખાવા બેડે,
જન્મ ધયા ભોગમે દાખિલ ત્યાગધી છૂટે.
ઝા ભોગ વધારે. ॥૨૦॥

પાતાનો પારણા પહુલે કરણે,
તો બીજાનો બીજે કરણે જાણે;
ઝા ભોગ વધારે પાધરે દિસે,
ભોગ મેં ધર્મ દહતે અજાણે.
ઝા ભોગ વધારે. ॥૨૧॥

પારણા દરે કરાવે તેહને કેષ,
અનુભવે દહે સારે કીધે;
તેત્રીજે કરણે ભોગ વખાણ્યો,
ઝા કરણે જોગનો છ લેખો સીધો.
ઝા ભોગ વધારે. ॥૨૨॥

પાત પાતાને ઘેર તેડી લે જાવે,
જમે જમાવે સંસાર વ્યવહારે;
પિલુ તિલુમાંહે ધર્મ ન સમજે,
આવડે સમજે બીજે આશ્વવદ્ધારે.
ઝા ભોગ વધારે. ॥૨૩॥

બોમ ત્યાગ બોમ મા બુધારે સોંપાય,
 દેહ, બોલ કર્મ ત્યાગે રીતી ભાગ,
 બોમને કહે માણસ નોંધે કમળ,
 બોલ મા બોમ - મુકે કળા ભાગ
 આ બોમ વધારે. ॥૨૬૧॥

માનુ બોમભાગ બોમ ન સમજે
 ના માણાં ત્યાગે બોમને કર્મ,
 કળા ભિખારી વારંવાર નોંધે,
 ના ના કળા કળાં કળાં સાથે કર્મ,
 આ બોમ વધારે. ॥૨૬૨॥

સાથે ના ભિદિશ આપી કર્મને,
 ત્યાગ ને બોમના ભાગ સમજાવે,
 બોમ વધારામાં બોલે વશ પ્રાણી,
 ધર્મ સમજે તે કળાદિ બોમને,
 આ બોમ વધારે. ॥૨૬૩॥

ઉપદેશ આપી ઉપવાસ કરવે,
 તે પીઠે કરે અથ ત્યાગ દલાડી;
 ત્યાગ ત્યાગ દલાડી મેં ધર્મ કળા પ્રાણ,
 પત્ર બોમની વાત સૂત્રમેં ન આડી,
 આ બોમ વધારે. ॥૨૬૪॥

હું ગુરુ ત્યાગને બોમ બેઉ મેં,
 કેવો મળતો ધર્મ બતાવ્યો;
 પિણુ સમજી માણસ પાધરે સમજે,
 બેઉ મેં ધર્મ થાયે કિણ ન્યાયો,
 આ બોમ વધારે. ॥૨૬૫॥

પાશણમાં જો ધર્મ થાયે તે,
 ઉપવાસ કરી કોણ ભુખ્યા મરશે;

પૈસાવાળો વગર કાયા કષ્ટે,
પારણાં કરાવી કરાવીને તરસે.
ઝા ભોગ વધારે. ॥૨૯॥

ગરીબ તો પારણાં કયાંથી કરાવે,
રેઠડીના કાંકાં પાતાને હોય;
ઈશુ ન્યાયે તો નિર્ધન રખડે,
પૈસાવાળો જાવે સ્વર્ગમેં સોય.
ઝા ભોગ વધારે. ॥૩૦॥

આમ વિતરાગના મારગ માંહે,
પક્ષપાત નથી રાખી કોય;
મરેજ ત્યાગમેં ધર્મ પ્રરૂપો,
ગરીબ લાખ્યાવાન કરે તિણુને હોય.
ઝા ત્યાગ વધારે. ॥૩૧॥

કેટલાક જીવ સમજ્યા વિણુ જોલે,
મેં પારણો કરાય શાતા વપરાઈ;
તિણુ શાતાનો ધર્મ થયો છે,
મેં ખરસથી પાળ્યો સાધર્મી લાઈ.
આ પુદ્ગલ શાતા સંસારનો મારગ. ॥૩૨॥

ઇશુરો ઉત્તર આપું સીધા,
બ્રાહ્મ જુદિથી ન્યાય વિચારે;
શાતા થઇતે પાધરી દીસે,
પણુ શાતાના ભેદ છે જે પ્રકારે.
આ પુદ્ગલ શાતા. ॥૩૩॥

ઉપવાસ કરે કરાવે તેહથી તો,
આતમ શાતા થતી જાણે;
..... ગદ્ય પ્રદગલ શાતા,

આમ જે શાતાના લેદ પિછાણો.

આ પુદ્ગલ શાતા. ॥૩૪॥

કેઈ માણસ ઉપવાસ કર્યો તે વખતે,
પુદ્ગલને તો થઈ પરમ અશાતા;
કુલ જેમ આ કાયા કુમલાઈથી,
ગરમી ચઢી માથે ચક્ર આતા.

આ પુદ્ગલ શાતા. ॥૩૫॥

જખ આતમાથી લિન્ન સમજી કાયા,
સમભાવ રાખી કર્મ ખપાયા;
તરે આતમ શાતા થઈ મજાહની,
ઉપવાસથી ફેલ એહવા પાયા.

આ આતમ શાતા મુક્તિનો મારગ. ॥૩૬॥

ખીજે દહાડે થયો પારણો જખ,
મુરતી મટી કાયા દીસે મજાની;
આ પુદ્ગલ શાતા થઈ પારણામે,
આને આતમ શાતા કેઈ મોહવશ માની.

આ પુદ્ગલ શાતા. ॥૩૭॥

આતમાને તો થઈ ઊલટી અશાતા,
જે જ્ઞાનદ્રષ્ટિથી કેઈ જોય વિચારે;
આ પુદ્ગલ સારૂ કરવો પડ્યો આરંભ,
જખ જીવ થયો કર્મથી ભારે,

આ પુદ્ગલ શાતા. ॥૩૮॥

ઉપવાસ કરાય ને કર્મ ખપાયા,
જખ તો પેજાને થઈ આતમ શાતા;
પારણાથી કરી પુદ્ગલ શાતા,
જખ જીવને તો થઈ ઊલટી અશાતા.

આ પુદ્ગલ શાતા. ॥૩૯॥

જે પારણાની શાતામાં ધર્મ કહે તો,
ઉપવાસમાં કહેવો પડશે પાપ;
કારણકે તપસ્યાથી પુણ્ય અશાતા,
જો પ્રથમ પુણ્ય કૃત્ય રહે ચુપચાપ
આ પુણ્ય શાતા. ॥૪૦॥

કેમ પારણા પારણા કર રહ્યા ભોલા,
પણ પારણાનો અર્થ સમજે ન કોય;
પચ્ચખાણ પૂરા થયા પાળે પળાવે,
તેહનો નામ છે પારણા જોય.
આ ભોગ વધારે. ॥૪૧॥

પચ્ચખાણ કરે કરાવે એક માણસ,
ખીંતે પચ્ચખાણ પાળે પળાવે;
કહે ખેડમાં જીવ આજ્ઞા કોણ પાળી,
સમજી માણસ ન્યાય મિત્રાવે.
આ ભોગ વધારે. ॥૪૨॥

વાળી પારણાના ભેદ અનેક છે,
સાંભલજો ભવિ ચિત્ત લગાવો;
ઉપવાસનો પચ્ચખાણ પાળી જમે તે,
ઉપવાસનો પારણા કહેવાયો.
આ ભોગ વધારે. ॥૪૩॥

એમ જ કહેતે રાત્રિ ચોવિહારજ,
સૂર્ય ઉઠ્યે આવે પચ્ચખાણ પાળી;
તે ચોવિહારનો પારણા કહી જો,
સમજો સમજો ન્યા વિચારી.
આ ભોગ વધારે ॥૪૪॥
આ મહિના સુધી લીલાતરીના

બીજે મહિને ખાવે પચ્ચખાણુ પાળીને,
એ પણ પારણા કહીએ ભારી.
ઓ ભોગ વધારો. ॥૪૪

ઉપવાસ લીલોતરી ને વળી રાત્રિના,
ધત્યાદિક પારણા વિવિધ પ્રકારી;
કહો કયા પારણામે આપે જન આજ્ઞા,
ઉત્તર આપો શોચ વિચારી.
ઓ ભોગ વધારો. ॥૪૫

એમ પ્રશ્ન પુછ્યાનો જવાબ ના આવે,
જખ રેક રાખણુ કહેતું લગાવે;
કહે પારણા કરાવતે કરાવતે કોઇ વખતે,
તીર્થંકરના જીવ જમી જાય.
ઓ ભોગ વધારો. ॥૪૬

તો જમાણુવાલો તીર્થંકર ગોત્ર બાંધે,
એહવો લાભ બતાવે;
એમ અદ્ય પાપને બહુ નિર્જરા,
કહી કહી આહંબર ધર્મ ચલાવે.
ઓ ભોગ. ॥૪૭

પણ એટલો ભેદ ન સમજે,
ભોલા જે દ્રવ્ય તીર્થંકર જમ્યા લાગે ધર્મ;
તો દ્રવ્ય તીર્થંકર જીવ જે બાધામે આવે.
તો કેટલો મોટો બાંધશે પાપ કર્મ.
ઓ ભોગ. ॥૪૮

તિગુરી વિગત વિવરા શુદ્ધ સાંભળો,
ગતાગતથી જોય વિચારો;
પૃથ્વી પાણી વનસ્પતિ માંડી,
દ્રવ્ય કેવડીના જીવ છે ધારો.
ઓ ભોગ, ॥૪૯

તે જીવ જો ખાધાંને આવે તો,
તેની શ્રદ્ધા લેજો તેને પૂછીજો;
તું કહેતો દ્રવ્ય તીર્થંકર જમ્યા ધર્મ તો,
અર્થાથી કેટલો પાપ ગણી જે.

ઓ ભોગ મારગ. ॥૫૨॥

ઓ ન્યાય સાંભળ સમજી એમ વિચારે,
કુચુર એકતરફી વાત બતાવે;
સાલ દર્શાવે દ્રવ્ય જન જમ્યાનો,
પણ દ્રવ્ય જનહિંસાની વાત કુપાવે.

ઓ ભોગ. ॥૫૨॥

પલે દ્રવ્ય તીર્થંકર જમાડ્યા જો ધર્મ,
તો શ્રેણિકને શ્રીકૃષ્ણની રાણી;
દ્રવ્ય તીર્થંકર હતા પતિ પોતાના,
તેહને જમાડ્યા દિસે આહાર પાણી.

ઓ ભોગ. ॥૫૩॥

પણ પતિ જમાડવાના કાર્યથી તો,
તીર્થંકર ગાત્ર ખાંધો નહિ કોય;
તો દ્રવ્ય તીર્થંકરનો જીવ જમ્યાથી,
પારણાંને ધર્મ કિસી વિધ હોય.

ઓ ભોગ મારગ. ॥૫૪॥

એમ ખોટી શ્રદ્ધા પગ પગ અટકે,
જખ જન આજ્ઞા બાહિર ધર્મ બતાવે;
કુચુર પાયા આંખર માંહે,
તખ ત્યાગ મારગ ઝાલખાવણી નાવે.

ઓ ભોગ મારગ. ॥૫૫॥

જખ સગવડીઓ ને આંખરીઓ ધર્મ,
સાધ આપકે

તથા પશુસણામે પારણા સારૂ,
છકાય કુટો હોમે પોપાયો.

ઓ ભોગ મારગ. ॥૫૬૬॥

પછે લીલોતરી આદીની થાયે પ્રભાવના,
તેહનાં છાપાં ખૂખ છપાવે;
જુવો સાધુ કેવા પ્રભાવશાળી,
એટલા એટલા માણસો આવે.

ઓ ભોગ મારગ. ॥૫૬૭॥

જખ નામના દેશ પ્રદેશોમાં ફેલે,
મહારાજ સાંભળ હર્ષિત થાવે;
પારણામે ધર્મ બતાવે ઇશુ કારણ,
ઓ અંદરનો ભેદતો વિરલા પાવે.

ઓ ભોગ મારગ. ॥૫૬૮॥

મહારાજ તો થયા નામથી ખુશ,
આવક ખુશ સહેલો સાંભળી ધર્મ;
બેઉ મિલ આડંબર ધર્મ ચલાયો,
પણ ત્યાગ ભોગરો ન ઝોલખ્યો મર્મ.

ઓ ભોગ મારગ. ॥૫૬૯॥

ત્યાગ મારગ છે આત્મા વરતુ,
ભોગ મારગ પુદ્ગલ વ્યવહારો;
આતમ પુદ્ગલ સ્વરૂપ જુદા જુદા,
સમજ્યા વિના નહિ સમક્ષિત સારો.

ઓ ભોગ વધારો. ॥૫૭૦॥

ભોગ મારગમેં જોડો છે આવક,
જમે જમાવે આ સંસારી ચાલ;
પિગ્ન ભોગ વધારામેં ધર્મ ન સમજે,
ભોગ ત્યાગ ઝોલખાવજુ દહી આઠાળ.

ઓ ત્યાગ મારગ. ॥૫૭૧॥

સંવત ઇકોનિસ નિવાશી વર્ષે,
 પોપ વાદ છઠ મંગલવારે
 પૂજ્યપ્રસાદે સૂરજ નેડી,
 દાદર શહેરે હુર્ય અપારે.
 ઓ ત્યાગ વારે છે મોક્ષનો મારગ ॥૬૨॥
 ઇતિ પારણાની ઢાલ સંપૂર્ણ.

—:૦:—

દ્રવ્ય સાતા અને ભાવ સાતાની ઢાલ

શાતા આખ્યા શાતા થાવે એમ કહે બહુ પ્રાણી;
 તે શાતા કંઈ સાંભલો ગણ્યા, નહિ કરતા ખેંચાતાણી રે.
 સમજી શાતા અર્થ વિચારે.
 પુદ્ગલ શાતાથી ગ્રેમ કરી, જવ શાતા કેમ વિચારે.
 ॥ રે સમજી ॥ ૧
 પુદ્ગલ શાતાતો સાન્ય શરીરનો, તે આતમથી ભિન્ન જણે;
 પાંચ ઇંદ્રિના તેથીસ વિષય, પોષે તેહ પિછાણે રે.
 ॥ સમજી ॥ ૨
 જવ શાતા કોઈ જવ અજ્ઞાની, તેહને જ્ઞાન આપી કરે જ્ઞાની;
 હિંસાદિક પાંચ આશ્રવ છુડાવે, હુબતાને કાઢે તાણી રે.
 ॥ સમજી ॥ ૩
 પુદ્ગલ શાતા કરી પરસ્પર, એક એકને બહુ વારે;
 અનંતીવાર જવ થયો લીખારી, અનંતીવાર શેઠ સારે રે.
 ॥ સમજી ॥ ૪
 લીખારી લીખ માંગવા કારણ, શેઠ તણે ઘેર આવે;
 આતો રીત છે કાલ અનાદિની, પોતાની ગરજે પેલાપે જાવે રે.
 ॥ સમજી ॥ ૫

લીખારીને દુઃખીયો દેખી, શેઠ શાતા વપરાઈ;
પુદ્ગલ આપી પુદ્ગલ પોષ્યો, આ પુદ્ગલ શાતા કહેવાઈ રે.

॥ સમજી ॥ ૬

દુનિયાની ભાગીદારીના ધન, શેઠે લીખારીને આપ્યો;
તેમાં નવાઈ શું કરી ભાઈ, એકએક શું રનેહુ રથાપ્યો રે.

॥ સમજી ॥ ૭

પુદ્ગલ શાતા સમંધ સગલાથી, જીવ કિયો બહુ વારે;
પિણભાવે આતમ શાતા કિયા વિન, નથી થયો કોઈનો ઉદ્ધારો રે.

॥ સમજી ॥ ૮

જો *દુમકને ઉપદેશ દેખને, હિંસાદિક છાડાવે;
જ્ઞાનદર્શન નિજ વસ્તુ આપે, આ શાતાથી શાતા થાવે રે.

॥ સમજી ॥ ૯

ભાવે આતમ શાતાની ઝોલખ, કરશે તે નહિ અથડાશે;
પુદ્ગલ શાતાને જીવ શાતા કહેશે, તો ચિંહુગતિ ગોથાં ખાશે રે.

॥ સમજી ॥ ૧૦

પુદ્ગલ શાતા સંસારનો મારગ, તેહને મોહમતવાલા વખાણે;
ધર્મ સમંધ છે આત્મા સાથે, પરમારથ વિરલા જાણે રે.

॥ સમજી ॥ ૧૧

પુદ્ગલ જીવનો પરિચય અનાદિ, જીવે સમજ્યાથી સમકિત આવે;
તે માંહે રહે જો રાચ્યામાચ્યા, યોધ ધીજ નહિ પાવે રે.

॥ સમજી ॥ ૧૨

વર્ષ નિવાસિ મિગસર મહિને, સુદ નવમી સોમવારે;
પૂજ્ય પ્રસાદે સૂરજ ભાળે, સાતા ભેદ વિચારો રે.

॥ સમજી ॥ ૧૩

(સંપૂર્ણ)

* દુમક = દસાઈ.

સાધુ કે આચાર ટી ઢાલાં

॥ રાત્ર પદલી ॥

(ભવિષ્ય ભેષો કે હૃદય વિમાસી એરમી)

- આપાકરમી ઉદશિક ભોગવે નિરુને,
નિધાય કહ્યા અજાચારી।
દશવિકાસિક કે તીર્થે અધ્યયને,
સંક્રમ આજ્ઞા સિગારી કે ॥
ભવિષ્ય ભેષો હૃદય વિમાસી ॥ ૧ ॥
- આપાકરમી ઉદશિક ભોગવે નિરુને,
બિદ્ય કહ્યા ભગવાન।
દશવિકાસિક કે ધર્મે અધ્યયને,
નિરુદ્ધા કરે શુદ્ધિમાન કે ॥ બ. ॥ ૨ ॥
- આપાકરમી ઉદશિક ભોગવે નિરુને,
નર્કગામી કહ્યા ભગવાન।
ઉત્તરાધ્યયન કે પીરમે અધ્યયને,
નિરુદ્ધા કરે શુદ્ધિમાન કે ॥ બ. ॥ ૩ ॥
- આપાકરમી ઉદશિક ભોગવે,
નિરુદ્ધા કરે ધન ભાંચા લાજ।
આચારંગ કે ફરે અધ્યયને,
લેય કરે પિઠાજ કે ॥ બ. ॥ ૪ ॥
- આપાકરમી ઉદશિક ભોગવે,
નિરુદ્ધા છે માટી ખોદ।
આચારંગ પદિલે શ્રુત ખંધી,
કદ દિયા ભગવંત ધાર કે ॥ બ. ॥ ૫ ॥

આધાકરમી ઉદ્દેશિક ભોગવૈ અધોગત જીવ,
વડી કહ્યા છે અનન્ત સંસારી ।
ભગવતી રે પહલે શતક રે નવમે ઉદ્દેશૈ,
તિહાં બહુત ક્રિયા વિસ્તારી રે ॥ ભ. ॥ ૬ ॥

આધાકરમી ઉદ્દેશિક ભોગવૈ તિજુને,
કહ્યા ગ્રહી ને ભેખધારી ।
દાય પક્ષ રા સેવનહાર કહ્યા છે,
સૂયગડંગ દૂજ શ્રુત ખંધ મંઝારી રે ॥ ભ. ॥ ૭ ॥

આધાકરમી ઉદ્દેશિક એકવાર ભોગવૈ તિજુને,
ઔમાસી પ્રાયશ્ચિત દેણા ।
સદા નિતરો નિત ઠઠ સ્યુ ભોગવં,
તિજુને પ્રાયશ્ચિત રો કાંઈ દેહણા રે ॥ ભ. ॥ ૮ ॥

આધાકરમી ઉદ્દેશિક ભોગવૈ તિજુ ને,
સખલો દાપણુ લાગૈ ।
સદા નિતરો નિત ઠઠ સ્યુ ભોગવૈ
તિજુને પ્રાયશ્ચિત રો કાંઈ થાગ રે ॥ ભ. ॥ ૯ ॥

સાધુ કાજે દડ નીપૈ જઠ,
ફીડી મકોડી દેવૈ દાટી ।
અનેક લસ જીવાં ને મારૈ ત્યાંરી,
વિકલાં રી ગત હોસે માઠી રે ॥ ભ. ॥ ૧૦ ॥

અનેક લસ જીવાં ને મારૈ,
અનેકાં પર દેવૈ દાટી ।
કુગુરુ કાજે જીવ ઇણુ વિધ મારૈ,
ત્યાંરી અકલ આડી આઈ પાટી રે ॥ ભ. ॥ ૧૧ ॥

શ્વાસ ઉશ્વાસ સંધી જીવ મારૈ,
મહામોહની કર્મ બંધાય ।

કહ્યો દશા શ્રુત ખંધ સૂત્ર મેં
 તે પિણુ વિકલાં ને અખર ન કાંચ રે ॥
 ચીગરો તિણખો નાખે જઠે,
 કિડિયાં લાખાં ગમે આવે ।
 ચર નીપે દડ રુધે જઠે,
 કિડિયાં લાખાં ગમે મર જાયે રે ॥
 ચાતી કર્મ દાપ સેવે તિણને,
 કહ્યા શુદ્ધસ્થી ને ભેષધારી ।
 દાપ પક્ષરા સેવનહારા કહ્યા છે,
 સૂયગણંગ દુળ શ્રુત ખંધ મંઝારી ॥
 ચાતી કર્મ દાપમે આધાકરમી,
 દાપ વિશેષ છે લારે ।
 સદા નિતરો નિત આધાકરમી દાપ સેવે છે
 તે નિશ્ચય નહીં અણુગારો ॥
 આધાકરમી સ્થાનક સેવે ઉઘાડું,
 વલિ સાધુ બાળે અનાખી ॥
 મહામોહની કર્મ બાંધે છે,
 દશા શ્રુત ખંધ સૂત્ર છે સાપ ॥
 આધાકરમી સ્થાનક સેવે ઉઘાડું,
 પૂજ્યાથી પાધરું બોલણું ન ॥
 મિશ્ર બોલ્યાંથી મહામોહની કર્મ બંધ
 કૂડ કપટથી કામ ચલાવે ॥
 આધાકરમી સ્થાનક સેવે ઉઘાડું,
 અખી બોલે કૂડ ॥

આધાકરમી રજાનક ગમે લગાડું,
 વાલી ગુણ ભોલે જાણુ જાણુ ।
 ત્યારે જોવાઈ રજામી તેજાજ રજાક,
 નિકલ ગયા જાણક જાણુ રે ॥ ભ. ॥ ૧૯ ॥
 કોઈક જાણક ત્યારે ભારી કરમી,
 ગુણ ભોલનાં ન હોં લિગાર ।
 આધાકરમી ને નિર્દોષ પદે પદે,
 તે દૂધ ગયા કાટીધાર રે ॥ ભ. ॥ ૨૦ ॥
 આધાકરમી ઉદ્દેશિક ભોગવે નિષ્ફળ,
 સાધ સમયે ને બિચારી ।
 ઠાણાંગ રે દશ મેં ઠાણુ કહ્યો છે અર્થ,
 મુંદડે તળી મનિ જાણુ બાતી રે ॥ ભ. ॥ ૨૧ ॥
 આધાકરમી ઉદ્દેશિક ભોગવે,
 તે છે ભારી દરમાં ।
 શુદ્ધ બુદ્ધ બાહિરા છવ અજ્ઞાની,
 કેમ પામું શ્રી જિગ્મુ ધરમાં રે ॥ ભ. ॥ ૨૨ ॥
 આધાકરમી દાપ સૂતર સું બતાવે,
 સૂત્ર મેં દાપ અનેક ।
 મોલરો લિયો દાપ કહું છું,
 તે સુણુબયો આણુવિવેક રે ॥ ભ. ॥ ૨૩ ॥
 મોલરો લિયો ભોગવે તિણુને,
 નિશ્ચય કહ્યા અણુચારી ।
 દશવૈકાલિક રે તીજે અધ્યયને,
 શંકા મ જાણુ લિગારી રે ॥ ભ. ॥ ૨૪ ॥
 મોલરો લિયો ભોગવે તિણુને,
 ભિષ્ટી કહ્યા ભગવાન ।

દશવૈકાલિક રે છઠે અધ્યયને

નિરખ્ય કરે બુદ્ધિમાન રે ॥ ભ. ॥ ૨૫ ॥

મોહરો લિયો ભોગવૈ તિજુને,

નર્દગામી કહ્યા ભગવાન ।

ઉત્તરાધ્યયન રે વીસમે અધ્યયને,

નિરખ્ય કરે બુદ્ધિમાન રે ॥ ભ. ॥ ૨૬ ॥

મોહરો લિયો ભોગવૈ,

તિજુમે છે મોટી ખોડ ।

આચારાંગે પડે શ્રુત ખંધે,

કહ દિયા ભગવન્તે ચોર રે ॥ ભ. ॥ ૨૭ ॥

મોહરો લિયો ભોગવૈ તિજુરા,

મુમત ગુપ્ત મહાવ્રત ભાગા ।

નિશીથ રે ઉગણીસમે ઉદરો,

કહ્યા વ્રત વિઠ્ઠલા નાગા રે ॥ ભ. ॥ ૨૮ ॥

મોહરો લિયો એક વાર ભોગવૈ,

તિજુને ચૌમાસી પ્રાયશ્ચિત દેલો ।

સદા નિતરો નિત ઠઠ સ્યું ભોગવૈ તિજુને

પ્રાયશ્ચિત રો કંઈ કહેલો રે ॥ ભ. ॥ ૨૯ ॥

મોહરો લિયો ભોગવૈ તિજુને,

સખલો દોષણ લાગે ।

સદા નિતરો નિત ઠઠ સ્યું ભોગવૈ,

તિજુને પ્રાયશ્ચિતરો કંઈ થાગ રે ॥ ભ. ॥ ૩૦ ॥

મોહરો લિયો દોષ મૂત્ર સ્યું બતાગિ,

સૂત્ર મેં દોષ અનેક ।

નિત પિણ રો દોષ કહું છું,

મુણ્ડયો આણુ વિવેક રે ॥ ભ. ॥ ૩૧ ॥

દશવૈકાલિક રે છઠે અધ્યયને
 નિરણય કરો બુદ્ધિમાન રે ॥ ભ. ॥ ૨૫ ॥
 માલરો લિયો ભોગવૈ તિણને,
 નર્કગામી કહ્યા ભગવાન ।
 ઉત્તરાધ્યયન રે વીસમું અધ્યયને,
 નિરણય કરો બુદ્ધિમાન રે ॥ ભ. ॥ ૨૬ ॥
 માલરો લિયો ભોગવૈ,
 તિણમેં છે માટી ખોડ ।
 આચારાંગે પડેલે શ્રુત ખંધે,
 કહુ દિયા ભગવન્તે ચોર રે ॥ ભ. ॥ ૨૭ ॥
 માલરો લિયો ભોગવૈ તિણરા,
 મુખત ગુમે મહામત ભાગા ।
 નિશીથ રે ઉગણીસમેં ઉદરો,
 કહ્યા મત વિહૂણા નાગા રે ॥ ભ. ॥ ૨૮ ॥
 માલરો લિયો એક વાર ભોગવૈ,
 તિણને ચૌમાસી પ્રાયશ્ચિત દેણા ।
 સદા નિતરો નિત ઠેક સ્યું ભોગવૈ તિણને
 પ્રાયશ્ચિત રો કાંઈ કેહણો રે ॥ ભ. ॥ ૨૯ ॥
 માલરો લિયો ભોગવૈ તિણને,
 સખલો દોષજી લાગે ।
 સદા નિતરો નિત ઠેક સ્યું ભોગવૈ,
 તિણને પ્રાયશ્ચિતરો કાંઈ થા ॥ ૩૦ ॥
 માલરો લિયો દોષ સ્યું બ
 સૂત્ર અનંક ।
 પિણ રો કહું છું

નિત રો નિત એકજુ ઘર કે વહિરે,

તિજુને નિધાન કર્યા ભગવાની ।

દશવૈકાલિક રે તીજે અધ્યયન

શંકા મ જાણી લિખારી રે ॥ ભ. ॥ ૩૨ ॥

નિત રો નિત એકજુ ઘર કે વહિરે,

તિજુને પ્રાણ કર્યા ભગવાન ।

દશવૈકાલિક રે છુટે અધ્યયન

જ્ઞાન કરે પિછાણુ રે ॥ ભ. ॥ ૩૩ ॥

નિત રો નિત એકજુ ઘર કે વહિરે,

તિજુને નર્કગામી કર્યા ભગવાન ।

દશવૈકાલિક રે છુટે અધ્યયન

નિરજુય કરે જુદિમાન રે ॥ ભ. ॥ ૩૪ ॥

નિત રો નિત એકજુ ઘર કે વહિરે,

તિજુ મેં છે મોટી જોડ ।

આચારાંગ પહોંચે શ્રુત ખંધે

કહ દિયા ભગવન્તે ચાર રે ॥ ભ. ॥ ૩૫ ॥

નિત રો નિત એકજુ ઘરકે વહિરે એક વાર,

તિજુને ચૌમાસી પ્રાયશ્ચિત દેણા ।

સદા નિતરો નિત ઠેઠ સ્યૂં વહિરે તિજુને,

પ્રાયશ્ચિત રો કાંઈ કેલણા રે ॥ ભ. ॥ ૩૬ ॥

નિતરો નિત એકજુ ઘર કે વહિરે,

તિજુને સખલો દોષણુ લાગે ।

સદા નિત રો ઠેઠ સ્યૂં વહિરે,

તિજુને પ્રાયશ્ચિત રો કાંઈ થાગ રે ॥ ભ. ॥ ૩૭ ॥

ભાગલ લેખધારી નિત રો નિત વહિરે,

એકજુ ઘર કે આહાર ।

પૂછ્યાંથી પાધરા નહીં બોલે,
 ઝૂં બોલે વિવિધ પ્રકાર રે ॥ ભ. ॥ ૩૮ ॥
 સાગલ લેપધારી નિત રો નિત વહિરે,
 એકણુ ઘર કેા આહાર પાણી ।
 પૂછ્યાં થકી પાધરા નહીં બોલે,
 ઝૂં બોલે જાણુ જાણી રે ॥ ભ. ॥ ૩૯ ॥
 આહાર તણે સંભોગ ન તોડ્યા,
 તે પિયુ ખાવા ન ઠાજે ।
 એમ માંડે રા આહાર જુવા જુવા કરે છે,
 નિર્લજ્જ મૂલ ન લાજે રે ॥ ભ. ॥ ૪૦ ॥

॥ ઢાલ દ્વજ ॥

(રે મુનિવર જીવ દયા પ્રતિપાલો એ દશી)
 આધારકરમી સ્થાનક માહે સાધ રેવે તો,
 પૈહલોઈ મહાત્રત ભાગો ।
 દયા સહિત કહ્યો મૂત્ર ભગવતી મેં
 અનન્તા જનમ મરણકરસી આગો રે ॥
 મુનિવર જીવ દયા પ્રાંત પાલો ॥ એ આંકડી ॥ ૧ ॥
 સર્વ સાવજ રા ત્યાગ કેવે તો,
 દ્વજોઈ મહાત્રત ભાગો ।
 જે ઉવે કેવે સ્થાનક મહારે કાજ ન કીધો તો,
 કપટ સહિત ઝૂં લાગો રે ॥ મુ. ॥ ૨ ॥
 જે જીવ મુઆ ત્યારે શરીર ન આપે તો,
 અદત્ત ઉણુ જીવાં રી લાગી ।
 આજ્ઞા લોપી શ્રીઅરિહંત દેવની,
 તિશ્ચુ તીજી મહાત્રત ગયો ભાગી રે ॥ મુ. ॥ ૩ ॥

થાનક ને આપણા કરિ રાખે,
 મમતા રહે નિત લાગી ।
 મઠ વાસી મઠ માહે વસે જ્યું
 પાંચમાં મહાવ્રત ગયો લાગી રે ॥ મુ. ॥ ૪ ॥
 ચોથા ને છઠો તે તો કિણ વિદ્ય લાગ્યા,
 આચાર કુશીલિયા ને લેખે ।
 એહવા લાગલ ફિરે સાધાં ને ભેષ મેં,
 તિણને યુદ્ધિવન્ત જ્ઞાન સ્યૂં દેખે રે ॥ મુ. ॥ ૫ ॥
 એક કાય હુણ્યાં સ્યૂં ઉત્કૃષ્ટે ભાંગે,
 હિન્સા છઃ કાય રી લાગી ।
 એક વ્રત ભાંગ્યા સ્યૂં ઉત્કૃષ્ટે ભાંગે,
 વ્રત છઠી ગયા લાગી રે ॥ મુ. ॥ ૬ ॥
 ઇણ સ્યું તો દોષ મોટા મોટા સેવે,
 સાધારા ભેષ મઝારે ।
 તે ચતુર વિચક્ષણ જાણ હુસે તે.
 થાંને કેમ સરથે અણગારે રે ॥ મુ. ॥ ૭ ॥
 દોષ ખેતાલીસ કહ્યા સૂત્રમાં,
 ખાવન કહ્યા અણાચારે ।
 એ દોષ સેવ્યાં સેવાયાં,
 મહાવ્રત મેં પડસે બિગાડો રે ॥ મુ. ॥ ૮ ॥
 આચારાંગ રે ખીજે અધ્યયને,
 છઠે ઉદ્દેશે નિહાલો ।
 વચન મુણ મુણને હિયે વિમાસો
 મત કરે આલ પંપાલો રે ॥ મુ. ॥ ૯ ॥
 કોઈ સ્થાનક નિમિત્તે અન્ય દેવે તિણ ને,
 મુખ સ્યૂં મતિ સરાવો ।

આપસ મેં છઃ કાય જીવાં ને,
સાની કરિ જીવને કાંઈ મરાવો રે ॥ મુ. ॥ ૧૦ ॥

સ્થાનક કરાવતા ને ધર્મ કહી ને,
લોલોને મન ભરમાવો ।

આપ રહેવા ને જગ્યાં કારણે,
જીવાં ને કાંઈ મરાવો રે ॥ મુ. ॥ ૧૧ ॥

સાધુ કાળે જીવ હણે ત્યારે,
હોસે ભૂડે સૂં ભૂડો ।

જે સાધુ ઉણજગ્યાં મેં રહસી તો,
સાધપણે તિણ રો ખૂડો રે ॥ મુ. ॥ ૧૨ ॥

જિણ સ્થાનક નિમિત્તે ગ્રન્થ દિયો તિણને,
ઉત્તરો જીવાં રો ઉણને પાપો ।

ધર્મ જાણે તો પાપ અઠારમાં,
હોસે ઘણો સન્તાપો રે ॥ મુ. ॥ ૧૩ ॥

સાધુ કાળે દડ નીપે છપરા છાવે,
જીવ અનેક વિધ મારે ।

આપ હૂંઈ વલી વધે જીવા સૂં,
ગુરાં રો જનમ બિગાડે રે ॥ મુ. ॥ ૧૪ ॥

યે ધર્મ ઠિકાણે જીવ હણે તો,
દયા કિસી ઠોર પાલો ।

કુગુરાં એ ભરમાયા પુમને
કાંઈ લગાવો કાલો રે ॥ મુ. ॥ ૧૫ ॥

રાત અન્ધારી ને જીવ ન સૂઝે તો,
આડા મત જડો કિવાડો ।

છઃકાય રા પીયર બાળે તો,
હાથ સૂં જીવ મત મારો રે ॥ મુ. ॥ ૧૬ ॥

જો થાંતે સાચી સીખ ન લાગે,
 તો મત લેવો સાધવિયાં રો શરણો ।
 સાધાં ને રહણો દ્વાર ઉઘાડે,
 સાધવિયાં રે ચાલ્યો છે જહણો રે ॥ મુ. ॥ ૧૭ ॥
 શૃલસ્થ સાથે મેલો સંદેશા,
 જળ મારી જાવે છઃકાચો ।
 વો જોયાં વિના બેઠે મારગ મેં,
 એહવો મત કરો અન્યાયો રે ॥ મુ. ॥ ૧૮ ॥
 એ સાધપણો થાં સ્યું પલતો ન દીસે તો,
 શ્રાવક નામ ધરાવો ।
 શક્તિ સારૂ વ્રત ચોખા પાલો,
 દાપણ મતિ લગાવો રે ॥ મુ. ॥ ૧૯ ॥
 આચાર થાં સ્યું પલતો ન દીસે તો,
 ઔરોં રે માથે મતિ નહાખો ।
 ભગવન્ત ના કેડાયત બાજો,
 તો જૂઠં બોલંતા ક્યું ન શંકો રે ॥ મુ. ॥ ૨૦ ॥
 વ્રત વિહણા સાધુ બાજો,
 ચોં હી લોકા મેં પુજાવે ।
 કાલે બાદલ જ્યું થોતા બાજો,
 એ મોને અચરજ આવે રે ॥ મુ. ॥ ૨૧ ॥
 ઇત્યાદિક આચાર માંહીં ને,
 પૂરો કેમ કહવાયો ।
 હિન્સા માંહીં જો ધર્મ થાપો તે,
 પિયુ ખમર ન કાચો રે ॥ મુ. ॥ ૨૨ ॥
 તેસો કરે તિગુ ને ત્રીન દિન કોઈ,
 ઉનું પાણી કર પાવે ।

તિણુ ન તો આગલે રી શ્રદ્ધા રે લેજૈ,
એકન્ત પાપ બતાવે રે ॥ મુ. ॥ ૨૩ ॥

ચૌથે દિન આરમ્ભ કરી ને,
છઃકાય હણીને જમાયો ।

તિણુ મેં મિશ્ર ધર્મ પર્યો તો
ઓ કિણુ વિધ ખસે ન્યાયો રે ॥ મુ. ॥ ૨૪ ॥

તેલા કરે તેહને પાણી પાયાં,
એકન્ત પાપ બતાવે ।

ચૌથે દિન આરમ્ભ કરીને જમાવે,
તિણુ મેં મિશ્ર કિહાંથી થાવે રે ॥ મુ. ॥ ૨૫ ॥

મિશ્ર માહે ધર્મ કેવે તિણુ રી સરધા રે લેજૈ,
ઓ ઘણો સલ કહવાયો ।

હિન્સા માહે ધર્મ થાયો તો
સૂત સામે જોયો રે ॥ મુ. ॥ ૨૬ ॥

અર્થ અનર્થ ને ધર્મ રે કાળે,
જીવ હણે મન બુદ્ધિ ।

ધર્મ કાળે જીવ હણે ત્યાંરી.
શ્રદ્ધા ઉન્ધી સ્યું ઉન્ધી રે ॥ મુ. ॥ ૨૭ ॥

સમુચય આચાર સાધુ રો બતાયો,
તિણુ મેં રાગ દ્વેષ મતિ આણો ।

એ વચન મુણ મુણ હિયે વિમાસો,
મત કરો ખાંચા તાણો રે ॥ મુ. ॥ ૨૮ ॥

પ્રીત પુરાણી થી થાં સ્યું પહલી,
તિણુ સ્યું લિન લિન કરે સમજાઈ ।

તે તો ને તો ને તો

સંવત્ અકુરે વરસ તેત્રીસે,
 મેડતા શહર મઝારે ।
 વૈશાખ વદી દશમ દિન થાં ને,
 સીખ દીની હિતકારે રે ॥ સુ. ॥ ૩૦ ॥

॥ દોહા ॥

પહિલા અરિહન્ટ ને નમું,	જ્યાં સાર્યા આતમ કામ ।
વલે વિશેષે વીર ને,	તે શાસણ નાયક સ્વામ ॥ ૧ ॥
તિણ કારજ સાઝી આપણા	પહુન્તા છે નિરવાણ ।
સિદ્ધા ને વન્દણા કંકે,	જ્યાં મેઘ્યા આવણ જાણ ॥ ૨ ॥
આચારજ સહુ સારસા,	ગુણ રતના રી ખાણ ।
ઉપાધ્યાય ને સરવ સાધુજી,	અં પાંચૂ પદ વખાણ ॥ ૩ ॥
વાંદીજે નિત તેહને,	નીચો શીશ નમાય ।
ગુણ ઓલખ વન્દણા કરો,	જ્યું ભવ ભવરા દુઃખ જાય ॥ ૪ ॥
મુગુરુ કુગુરુ દોનૂં તણી,	ગુણ વિના ખખર ન કાય ।
પ્રથમ કુગુરુને ઓલખો,	મુણે સૂતર રો ન્યાય ॥ ૫ ॥
સૂતર સાખ દિયાં વિના,	લોક ન માને વાત ।
સાંભલ ને નર નારિયાં,	છોટા મૂલ મિથ્યાત ॥ ૬ ॥
કુગુરુ ચરિત અનન્ત છે,	તે પૂરા કેમ કહાય ।
ચોરા સા પરગટ કંકે,	તે મુણજ્યો ચિત્ત લાય ॥ ૭ ॥

॥ દાલ ત્રીજી ॥

(જિધી સરધા કોઇ મત રાખો—એ દશી)

ઓલખત્રાં દારાં ભવ જ્યાં,
 કુગુરુ ચરિત અનન્તજી ।

સંહતાં હેલ ન આવેં તિજુ રો,
 દમ ભાખ્યો ભગવન્તણ ।
 આધુ મત જાણો છુતુ ચલગત સુ ॥ ૧ ॥
 આધારમી ધાનક મેં વહેં તો,
 પડ્યો આરિત મેં બેદણ ।
 નિશીથ રે દશમેં ઉદેસો,
 આર આસ રો હેદણ ॥ સા. ॥ ૨ ॥
 અદારે કાળા કહ્યા જુવા જુવા,
 એક વિરાધે કોપણ ।
 આજ કહ્યો શ્રી વીર નિજેયર,
 સાધ મ જાણો સોપણ ॥ સા. ॥ ૩ ॥
 આદાર સેવ્યા ને વચતર પાતર,
 અરુધ સિયાં નહીં રાન્તણ ।
 દશવૈકાલિક છંદે અધ્યયને,
 ભીષ્ટ કહ્યો ભગવન્તણ ॥ સા. ॥ ૪ ॥
 અચિત વસ્તુ ને મોલ સિરાવે,
 તો મુમત ગુપત હુવે ખણણ ।
 મદાવરત પાંચુ હી ભાગે,
 તિજુ રો ચૌમારી હંડણ ॥ સા. ॥ ૫ ॥
 એ તો ભાવ નિશીથ મેં ચાલ્યા,
 ઉગણીરામેં ઉદેશણ ।
 સુધ સાધુ વિજુ કહ્યુ મુખાવે,
 મૂઝની જોડી રેશણ ॥ સા. ॥ ૬ ॥
 પુસ્તક પાતરા ઉપાસારદિક,
 સિવરાવે લે લે નામણ ।
 આજા ભૂખ કહી મોલ બતાવે,
 દરે ગદસ્થ રો કામણ

આહુક ને તો કમળો કહીને,

કુમુરુ ગીચ દલાસજી ।

વેચણવાલો કહ્યો વાળીયો

તીનાં રો એક હવાસજી ॥ સા. ॥ ૮ ॥

કય વિક્રયમેં વરતે તે તો.

મહા દાય છે એહજી ।

પેંતીસમાં ઉત્તરાધ્યયન મેં,

સાધુ ન કહ્યો તેહજી ॥ સા. ॥ ૯ ॥

નિત કે વહિરે એકણ ઘર કે,

ચારાં મેં એક આહારજી ।

દશવૈકાલિક તીજ અધ્યયને,

સાધુને કહ્યો અણુપારજી ॥ સા. ॥ ૧૦ ॥

જો લાવે નિત ધોવણ પાણી,

તિણુ લોખ્યો સૂતર રો ન્યાયજી ।

ખતલાયાં બોલે નહી સુધા,

દૂષણ દેવે છિપાયજી ॥ સા. ॥ ૧૧ ॥

નહિં કલ્પે તે વસ્તુ વહિરે,

તિણુ મેં માટી ખોડજી ।

આચારાંગ પહિલે શ્રુતખંધે,

કહિ દિયા ભગવન્ત ચોરજી ॥ સા. ॥ ૧૨ ॥

પહિલો વરત તો પૂરો પડિયો

જખ આડા જડે કિંવાડજી ।

કાંટા આગલ હોડા અટકાવે,

તે નિશ્ચય નહીં અણુગારજી ॥ સા. ॥ ૧૩ ॥

ચોતે હાથે જડે ઉઘાડે,

કરે છવાં રા ન્યાનજી ।

શુદ્ધસ્થ ઉઘાડને આહાર વહિરાવે,

જન કરે આણહુન્તા ફેનછ ॥ સા. ॥ ૧૪ ॥

સાધવિયાં ને જડણે ચાલ્યો

તિણ રી મ કરો તાણછ ।

યાં લારે કોઈ સાધુ જડે તો,

લાગલ રા અહનાણછ ॥ સા. ॥ ૧૫ ॥

મન કરને ને જડણે વંછે,

તિણ નહીં જાણી પરપીડછ ।

યૈતીસમાં ઉત્તરાધ્યયનમેં,

વરજ ગયા મહાવીરછ ॥ સા. ॥ ૧૬ ॥

પરનિન્દા મેં રાતા માતા,

ચિત્ત મેં નહીં સંતોષછ ।

વીર કહ્યો દશમાં અગમાંહે,

તિણ મેં તેરે દાપછ ॥ સા. ॥ ૧૭ ॥

કહે દીક્ષા લે તો મો આગલ લીજે,

ઔર કને દે ટાલછ ।

કુચુરુ એહવા સૂસ કરાવે,

આ ચોડે ઊંધી ચાલછ ॥ સા. ॥ ૧૮ ॥

છણ ખંધા થી મમતા લાગે,

શુદ્ધસ્થ સૂં લેલપ થાયછ ।

નિશીથ ર ચાથે ઉદેશે,

દડ કહ્યો જિનરાયછ ॥ સા. ॥ ૧૯ ॥

જિમણવારમેં વહિરણુ જાવે,

આ સાધારી નહીં રીતછ ।

પરજ્યો આચારાંગ બૃહદ્દેષ મેં,

વલી ઉત્તરાધ્યયન નિશીથછ ॥ સા. ॥ ૨૦ ॥

[illegible]

જુ ને સાધુ કિમ સરધીને,
 લાગેા જોગને રોગજી ॥ સા. ॥ ૨૭ ॥
 માચાર વિવરામુધ કહી કહી,
 સાની કર ગૃહસ્થ બોલાયજી ।
 ગદ લિખાવે કરી આમના,
 પર હાથ દેવે ચલાયજી ॥ સા. ॥ ૨૮ ॥
 બાવણુ જાવણુ બેસણુ ઉઘણુરી,
 જાયગા દેવે બતાયજી ।
 ગત્યાદિક સાધુ કહે ગૃહસ્થ ને,
 તે બેઠું બરાબર થાયજી ॥ સા. ॥ ૨૯ ॥
 ગૃહસ્થને દેવે નાટ પાતરાં,
 પૂઠાં પરત વિશેષજી ।
 રજોહરણા ને પૂંજણી દેવે,
 તે લિપ્ત હવા લેઈ ભેષજી ॥ સા. ॥ ૩૦ ॥
 પૂછે તે કહે પરક દિયા મેં,
 કૂડ કપટ મન માંહિજી ।
 કામ પડે જન્મ જાય ઉરાલે,
 ન મિટી અન્તર ચાહિજી ॥ સા. ॥ ૩૧ ॥
 કહે પરક્યાં ગૃહસ્થ ને દઈ,
 બોલે બોલ અન્યાયજી ।
 કહો આચારાંગ ઉત્તરાધ્યયન મેં,
 સાધુ પરકે એકન્ત જાયજી ॥ સા. ॥ ૩૨ ॥
 કરે ગૃહસ્થ સૂં સદલા બદલો,
 પંડિત નામ ધરાયજી ।
 પૂરી પડી સગલાં વરતાં રી,
 ભેષ લે ભૂલા જાયજી ॥ સા. ॥ ૩૩ ॥

થોડી ઉપધિ શ્રુતસ્થને દીધાં.

વરત રહે નહીં એકલ ।

ચૌમાસી ૩૩ નિશીથ મેં ગુંથ્યા,

તિણુ છોડી જીન ધર્મ દેકલ ॥ સા. ॥ ૩૪ ॥

વિન આંકુસ જિમ હાથી ચાલે,

ઘોડો વિગર લગામલ ।

એહવી ચાલ કુચુરાં રી જાણે.

કહવાને સાધુ નામલ ॥ સા. ॥ ૩૫ ॥

અણકંપા નહીં છર્દુ પાન ની

ગુણ વિન કહે અમે સાધલ ।

આ ચરચા અણયોગ દુવારમેં,

વિરલા પરમારથ લાધલ ॥ સા. ॥ ૩૬ ॥

કહ્યો આચારાંગ ઉત્તરાધ્યેન મેં,

સાધુ કરે ચાલતાં વાતલ ।

જિંથી તિરછી દિષ્ટિ જોવે,

તો હુવે છઃકાય રી ઘાતલ ॥ સા. ॥ ૩૭ ॥

સરસ આહાર લે વિન મરયાદ,

તો વધે દેહીરી લોથલ

કાય મણિ પરકાશ કરે જ્યું,

કુચુરુ માયા થાય

॥ ૩ ॥

દખક દખક ઉતાવલા ચાલે,

લસ થાવર માર્યા જાય

ધરન્યા મુમત જોયાં વિન ચાલે,

તે કિમ સાધુ થાય

૩

દપગ્રં મેં લોપી મરયાદ,

લોખા પના લગાયલ ।

ઈધકા રાખે દોય પુર ઉડે,
 વલે ખોલે મૃપાવાયણ ॥ સા. ॥ ૪૦ ॥
 રૂપપુષ્ટ કર માંસ વધારે,
 કરે વિગેરા પૂરણ ।
 માઠં પરિણામાં નાર્યાં નિરખે,
 તે સાધુપણ થી દૂરણ ॥ સા. ॥ ૪૧ ॥
 ઉપગણ જો અધિકાં રાખે
 તિણ મોટા કિયો અન્યાયણ ।
 નિશીથ રે સોલખે ઉદ્દેશે,
 ચોમાસી ચારિત જાયણ ॥ સા. ॥ ૪૨ ॥
 મૂરખ ને ગુરુ એહવા ભિલિયા,
 તે લેઈ કુખસી લારણ ।
 સાચો મારગ સાધુ ખનાવે,
 તે લડવા ને હુવે ત્યારણ ॥ સા. ॥ ૪૩ ॥
 એહવા ગુરુ સાચા કરી માને,
 તે અન્ધ અજ્ઞાની બાળણ ।
 ફેડા પડે ઉત્કૃષ્ટા તિણ મેં,
 રહે અનન્તો કાલણ ॥ સા. ॥ ૪૪ ॥
 હલુકરમી જીવ સુણ સુણ હરખે,
 કરે ભારી કર્મ દ્રેષણ ।
 સૂતર રો ન્યાય નિન્દા કર જાને,
 તે દૂમે વલે વિશેષણ ॥ સા. ॥ ૪૫ ॥

॥ દાહા ॥

જોખ પહર્યો લગવાન રે, સાધુ નામ ધરાય ।
 આચાર મેં ઢીલા ઘણા, તે કહ્યો કઠા લગ જાય ॥ ૧ ॥

ત્યાંને વાંદે ગુરુ જાણને, વલે કૂડી કરે પખપાત ।
 ત્યાં જૂઠા ને સાચા કરણ ખપે, ત્યારે મોટા શાલ મિધ્યાત ॥
 કુગુરુ તણા પગ વાંદને, આગે ઘૂડા જીવ અનન્ત ।
 વલે ઘૂડે ને ઘૂડસી ઘણા, ત્યારે કહતાં ન આવે અન્ત ।
 સાધ મારગ છે સાંકડો. તિણમેં ન ચાલે ખેડ ।
 આગાર નહીં ત્યારે પાપરો, ત્યાં વરત ક્રિયા નવકેડ ॥૪॥
 ભેખધારી લાગલ ઘણાં, ત્યાંસૂં પલે નહીં આચાર ।
 કુણ કુણ અકારજ કર રહ્યા, તે મુણજ્યો વિસતાર ॥ ૫ ॥

॥ ઢાલ ચૌથી ॥

(આદર જીવ ખિચ્યાં ગુણ આદર એ દેશી)

કુગુરુ તણા ચરિત ચાવા કર સૂં,
 સૂતરની દર્ઠ સાખજી ।
 સુમતા આણ સુણો ભવ જીવાં,
 શ્રીવીર ગયા છે લાપજી ॥
 સાધ મત જાણો ઈણ આચારે ॥ ૧ ॥
 જો થે કુગુરુ સેંઠા કર ઝાલ્યા,
 તે મુણ સુણ મ કરો દેખજી ।
 સાચ જૂઠ રો કરો નિવેરો,
 સૂતર સામે દેખજી ॥ સા. ॥ ૨ ॥
 જમણવાર માંદી સૂં કોઈ ગૃહસ્થ,
 દ્યાવે ધોવણ પાળી માંદજી ।
 પછે આપ તણે ઘરે આણ વહિરાવે,
 તે કરે ભેપ ને લાંડજી ॥ સા. ॥ ૩ ॥

બાણ નાણને સાધુ બહિરે,
 તિણ લોપ દિયો આચારથ ।
 તે પ્રત્યક્ષ સાહુઓ આણ્યો લેવે,
 ત્યાંને કિમ કહિને અણગારથ ॥ સા. ॥ ૪ ॥
 એ આણાચાર ઉઘાડી રેવે,
 તે સાહુઓ આણ્યો લે આહારથ ।
 દશવૈકાલિક તીને અધ્યયને,
 કોઈ જોવો આંખ ઉઘારથ ॥ સા. ॥ ૫ ॥
 સાધ સાધવી કહે માત્રે,
 એકણ દરવાજે જાયથ ।
 વીર વચન સું ઉલટા પડ્યા,
 ચયડે કરે અન્યાયથ ॥ સા. ॥ ૬ ॥
 ગાંવ નગર પુર પાછણ પાટા,
 તિણરો હુવે એક નિકાલથ ।
 તિહાં સાધ સાધવી નહીં રહે લેલા,
 આ બાંધી ભગવન્ત પાલથ ॥ સા. ॥ ૭ ॥
 એકણ દરવાજે સાધ સાધવી,
 જાવે નગરી ખારથ ।
 તે અપ્રતીત ઉઠે લોકાં મેં,
 કેઈ વરત લાગે હુવે ખુવારથ ॥ સા. ॥ ૮ ॥
 જુદા જુદા નિકાલ છે તે પિણ
 કેઈ જાવે એકણ દરવાજથ ।
 ઘેઠા હટક ન માને કિણરી,
 વલે ન માને મન મેં લાજથ ॥ સા. ॥ ૯ ॥
 એક નિકાલ તિહાં રહિણોઈ વરજ્યો,
 તે કિમ જાએ એકણ હુવારથ ।

એ બૃહત્કથ રૈ પહિલે ઉદ્દેશે,
 તે બુધવન્ત કરે વિચારજી ॥ સા. ॥ ૧૦ ॥
 શુદ્ધસ્થને ઘર જાય ગાયરી,
 જો જડિયો દષ્ટે દુવારજી ।
 તિહાં સુધ સાધુ તો કિર જાય પાછા,
 ભાગલ જાવૈ ખોલ કિવારજી ॥ સા. ॥ ૧૧ ॥
 કેઈ ભેખધારી રે અહવી સરધા
 જો જડિયો દષ્ટે દુવારજી ।
 તો ધણી તણી આગન્યા લેઈ ને
 માંહિ જાવૈ ખોલ કિવારજી ॥ સા. ॥ ૧૨ ॥
 હાથ સૂં સાધ કિવાર ઉઘાડે,
 માંહિ જાવૈ વહિરજી ને આહારજી ।
 ઇસડી ઢીલી કરે પરપણા,
 તે વિચલ હુવા વિકરાલજી ॥ સા. ॥ ૧૩ ॥
 કિવાર ઉઘાડી ને આહાર વહિરજી રે,
 મૂલ ન સરધૈ પાપજી ।
 કદા ન ગયા તો પણ ગયા સરીખા,
 આ કર રાખી છે થાપજી ॥ સા. ॥ ૧૪ ॥
 કિવાર ઉઘાડ ને વહિરજી ને જાવૈ,
 તો હિંસા છવાં રી થાયજી ।
 તે આવસગ સૂતર માંહિ વરજ્યો,
 ચોંચા અધ્યયન રે માંયજી ॥ સા. ॥ ૧૫ ॥
 ગાંધ નગર ખારે ઉતરિયો,
 કલક સથવાગે તાલિજી ।
 જો સાધુ રાત રાતે નિત્ર દામે,
 તે નર્દી નિત્ર આગા માંહિજી ॥ સા. ॥ ૧૬ ॥

એક રાત રહે ઠક મેં તિજુ ને
 આર માસ રો છેદજી ।
 એ બૃહત્કંઠપ રે તીને ઉદેસે,
 તે મુણ મુણ મ કરો ખેદજી ॥ સા. ॥ ૧૭ ॥
 ઇસડ દાપ જાણી ને મેવે,
 તિજુ છોડી જીજી ધર્મ રીતજી ।
 એહવા લિષ્ટ આચારી ભાગલ
 ત્યાંરી કૃણુ દરસી પરતીતજી ॥ સા. ॥ ૧૮ ॥
 ઇનિન દારણુ આંખ્યાં મેં અંજણુ
 જે ઘાલે આંખ મઝારજી
 ત્યાંને સાધવિયાં કેમ સરધીજે,
 ત્યાં છોડ દિયો આચારજી ॥ સા. ॥ ૧૯ ॥
 ઇનિન દારણુ જે અંજણુ ઘાલે
 તે શ્રી જિન આજ્ઞા બારજી ।
 દશવૈકલિક તીજે અધ્યયન,
 તે ઉઘાડો અનાચારજી ॥ સા. ॥ ૨૦ ॥
 નમ્ર પાત્ર પોથી પાનાદિક,
 જાય શુદ્ધસ્થ રે ઘરે મેલજી ।
 ચઢી વિહાર દર દે ઘણી ભલામણુ,
 તિજુ પ્રવચન દીધા ઠેલજી ॥ સા. ॥ ૨૧ ॥
 ચછે શુદ્ધસ્થ આંહુમા સાંહુમા મેલતાં,
 હિંસ્યાં જીવા રી થાયજી ।
 તિજુ હિંસા સૂ શુદ્ધસ્થ ને સાધુ,
 દોનૂં ભારી હુવે તાયજી ॥ સા. ॥ ૨૨ ॥
 ભાર ઉપરાંવે શુદ્ધસ્થ આગે,
 રે જિન આજ્ઞા બારજી

નશીથ રે ખાર મેં ઉદ્દશે,
 ચૌમાસી ચારિત જાયજી ॥ સા. ॥ ૨૩ ॥
 વલે વિણ પડલેહાં રહે સદા નિન,
 ગૃહસ્થ રા ઘર માંયજી ।
 ઓ સાધપણે રહસી કિમ ત્યારે,
 જોવો સૂતર રે ન્યાયજી ॥ સા. ॥ ૨૪ ॥
 જો વિણ પડલેહાં રહે એકણુ દિન,
 તિણને હું કહ્યો માસીકજી ।
 નિશીથ રે દુજે ઉદ્દશે,
 તિહાં જોય કરે તહતીકજી ॥ સા. ॥ ૨૫ ॥
 માતપિતાદિક સગા સનેહી,
 ત્યારા ઘર મેં દુખે ખાલજી ।
 ત્યાંને પરિગરે સાધ દિરાવે,
 આ ચૌડ કુગુરુ રી ચાલજી ॥ સા. ॥ ૨૬ ॥
 સાનીકરસાધ દિરાવે રૂપિયા,
 વરત પાંચમાં લાગજી ।
 વલે પૃથ્યાં જૂઠ કપડ સું જોલેં,
 ત્યાં પહિર યિગાર્યો સાંગજી ॥ સા. ॥ ૨૭ ॥
 ન્યાતીલાને દામ દિરાવે,
 તિણ રે મોહ ન મિદિયા કોયજી ।
 વલે સાર સંભાર કરાવે ત્યારી,
 તે નિશ્ચય સાધ ન દોયજી ॥ સા. ॥ ૨૮ ॥
 અનરથ રે મૂલ કહ્યો પરિગરે,
 દાણાંગ તીકે દાણજી ।
 તિણ રી સાધ કરે દલાલી,
 તે પૂરા મૂલ અજાણજી ॥ સા. ॥ ૨૯ ॥

જનુ ઉન્હાલે ખાળી દરે,

શુદ્ધ રા દામ મઝારછ ।

મનમાને લખ ખાણ સૂપે,

તે શ્રી જિન આગા આરછ ॥ સા. ॥ ૨૦ ॥

શુદ્ધ રા ભાજન મેં સાધુ,

છમે અસખાદિક આદારછ ।

તિષ્ઠ ને ભિષ્ટ કળો દર્શવેકાલિક મેં,

છણ અધ્યયન મઝારછ ॥ સા. ॥ ૩૧ ॥

કેઈ સાંગ પહિર સાધવિયાં બાજે,

ખિન્ન ઘટ માંદિ નહીં વિવેકછ ।

આહાર દરે લઈ જરે કિવાડ,

વડે દિન માલિ વાર અનેકછ ॥ સા. ॥ ૩૨ ॥

દરે માતરે માયરી લયે,

લખ આગ જરે કિવારછ ।

વડે સાધાં કનૈં આવૈં તોહી જરને,

ત્યાંસં બિગર ગયો આવ્યારછ ॥ સા. ॥ ૩૩ ॥

સાધવિયાં ને જળેા ગાલ્યો,

તે શીલાદિક રાખજી દાજછ ।

ઔર દામ લે જરે સાધરી,

તિષ્ઠ છાટી સંજમ લાજછ ॥ સા. ॥ ૩૪ ॥

આવસગ માંદિ દિસા દહી જળિયાં,

આલોપજી ખાંતે તાલિછ ।

મન કરને જળેા નહિ વંછે,

ઉત્તરધ્યયન પેંતીસમાં માંદિછ ॥ સા. ॥ ૩૫ ॥

ઔપધ આદ દે પહિરી આજે,

કેઈ વારી રાખે રાતછ ।

રૂપિયા મેહલાવૈ ઝોર તણે ઘર,
 ઇસડો સેડો કરૈ કામજી ।
 તે પિણુ હાથ પરત આવાં વિન,
 દીક્ષા દે મૂડે તામજી ॥ સા. ॥ ૪૩ ॥
 પછે ગરજવારી વિકલાં સૂ ડરતાં,
 પરત લિખૈ દિન રાતજી ।
 જીવ અનેક મરૈ તિણુ લિખતાં,
 કરૈ ત્રસ થાવર રી ઘાતજી ॥ સા. ॥ ૪૪ ॥
 ઇણુ વિધ સાધુ પરત લિખાવૈ
 તિણુ સંયમ દીધો બોયજો ।
 ને દયા રહિત છે એહવા દુષ્ટી,
 તે નિશ્ચય સાધ ન હોયજી ॥ સા. ॥ ૪૫ ॥
 છઃકાય હણીને પરત નિખી તે,
 આધાકરમી જાણજી ।
 તેહિજ પરત તો સાધુ વહિરૈ,
 તો ભાગલ રા એહનાણજી ॥ સા. ॥ ૪૬ ॥
 વલે તેહિજ પરત ટાલા મેં રાખૈ,
 આધાકરમી જાણજી ।
 ને સામિલ હુવા તે સઘલા હૂબા,
 તિણુ મેં શંકા મત આણજી ॥ સા. ॥ ૪૭ ॥
 આધાકરમી રા લેવાલ રૂલૈ તો,
 ઉત્કૃષ્ટો કાલ અનન્તજી ।
 દયા રહિત કહ્યો તિણુ સાધુ ને,
 ભગવતી મેં ભગવન્તજી ॥ સા. ॥ ૪૮ ॥
 કોઈ શ્રાવક સાધ સમીપે આએ,
 હરપે વાંદે પગ બાલજી ।

જાગે માથે હાથ ને તિજુ રે માથે,
 આ ચોરે પુગરુ રી ચાલજી ॥ સા. ॥ ૪૮ ॥
 ગદસથ રે માથે હાથ હોતે તે,
 ગદસથ ગરોબર જાગજી ।
 આહવાં નિપલાં ને સાધુ સરથે
 તે તિજુ વિહલ સમાનજી ॥ સા. ॥ ૫૦ ॥
 ગદસથ રે માથે હાથ દિયો તિજુ,
 ગદસથ મૂં કીધો સંભોગજી ।
 તિજુને સાધુ કિમ સરધીજે,
 લાગો જોગ ને રોગજી ॥ સા. ॥ ૫૧ ॥
 દશવૈકાલિક આચારાંગ માંહી,
 વણે જોવો મૂત્ર નિશીથજી ।
 ગદસથ ને માથે હાથ દેવે
 આ પ્રત્યક્ષ ઉન્ધી રીતજી ॥ સા. ॥ ૫૨ ॥
 ચેલા કરે તે ચોર તણી પરે,
 હા પાસીગર જ્યું તામજી ।
 ઉજખક જ્યું તિજુ ને ઉચકાવે,
 લે જય મૂંડે ઓર ગામજી ॥ સા. ॥ ૫૩ ॥
 આછો આહાર દિખાવે તિજુ ને,
 કપડાદિક મહીં દિખાયજી ।
 ઇત્યાદિક લાલચ લોભ ખતાવે,
 લોભ ને મૂંડે ભરમાયજી ॥ સા. ॥ ૫૪ ॥
 ઇજુ વિધ ચેલા કર મત બાંધ્યા,
 તે ગુણ વિન કોરો ભેખજી ।
 સાધ પણાં રો સાંગ પહિર ને,
 ભારી હુંવે વિશેષજી ॥ સા. ॥ ૫૫ ॥

મૂંડ મુંગય ભેલો કીધો,
 ત્યાં મું પલે નહીં આચારજી ।
 ભૂખ વપા પિણુ ક્ષમણી ન આવે,
 જલ લેવે, અમુધ પિણુ આહારજી ॥ સા. ॥ ૫૬ ॥
 અનલ અલેગ ને દીક્ષા દીધાં,
 તો ચારિત્ર રો હુવે ખણજી
 નિશીધ રે ઉદ્દેશો ધન્યાર મેં,
 ચૌમાસી રો જગજી ॥ સા. ॥ ૫૭ ॥
 વિવેક વિકલ બાલક ગૃહ ને,
 પહિરાવે સાંગ સિતાબજી ।
 ત્યાંને છવાદિક પદારથ નવ રા,
 જાળક ન આવે જાળજી ॥ સા. ॥ ૫૮ ॥
 શિશ્ય કરણો તો નિપુણ બુધ વાલો,
 છવાદિક જાણે તાલિજી ।
 નહીંતર એકલ રહણો ટાલા મેં,
 ઉત્તરાધ્યયન બત્તીસમાં માંહિજી ॥ સા. ॥ ૫૯ ॥
 કેઈ દૈ લીપે હાથાં મું થાનક,
 તે પિણુ ઢગલિયા દૂરજી ।
 ઇસરો કામ કરે તિણુ સાધુ,
 પાડી ભેળ માંહે દૂરજી ॥ સા. ॥ ૬૦ ॥
 જો દૈ લીપે થાનક ને સાધુ,
 તિણુ શ્રી જિણુ આજ્ઞા ભંગજી ।
 તીજ વરત રી તીજ ભાવના,
 તિહાં વરલ્યો દશમેં અંગજી ॥ સા. ॥ ૬૧ ॥
 છતી સાધવિયાં છે ટાલા મેં,
 વલે કારણ ન પડ્યો કોયજી ।

જઈ સાધુ હાથ દે તિણ રે માથે,
 આ ચોડે કુચુરુ રી ચાલજી ॥ સ
 શુદ્ધસ્થ રે માથે હાથ દેવે તો,
 શુદ્ધસ્થ બરોબર જાણજી ।
 એહવાં વિકલાં ને સાધુ સરથે
 તે પિણ વિકલ સમાનજી ॥ સા. ॥
 શુદ્ધસ્થ રે માથે હાથ દિયો તિણ,
 શુદ્ધસ્થ સૂં કીધો સંભોગજી ।
 તિણને સાધુ કિમ સરધીને,
 લાગો જોગ ને રોગજી ॥ સા. ॥ ૫
 દશવૈકાલિક આચારાંગ માંહી,
 વલે જોવો સૂત્ર નિશીથજી ।
 શુદ્ધસ્થ ને માથે હાથ દેવે
 આ પ્રત્યક્ષ ઉન્ધી રીતજી ॥ સા. ॥ ૫૨
 ચેલા કરે તે ચોર તણી પરે,
 હા પાસીગર જ્યું તામજી ।
 ઉજખક જ્યું તિણ ને ઉચકાવે,
 લે જય મૂંડે ઓર ગામજી ॥ સા. ॥ ૫૩ ॥
 આઠો આહાર દિખાવે તિણ ને,
 કપગદિક મહી દિખાયજી ।
 કત્યાદિક લાલચ લેભ બતાવે,
 બોલા ને મૂંડે ભરમાયજી ॥ સા. ॥ ૫૪ ॥
 ધનુ વિધ ચેલા કર મન બાંધ્યા,
 તે ચુકુ વિન કોરો બેખજી ।
 માવ ખતું રો સાંગ પુદિર ને,
 ભારી હુકું વિરોધજી ॥ સા. ॥ ૫૫ ॥

મુંડ મુંડાય લેલો કીધો,

ત્યાં સૂં પલે નહીં આચારજી ।

ભૂખ તૃષા પિણુ ક્ષમણી ન આવે,

જદ લેવે, અસુધ પિણુ આહારજી ॥ સા. ॥ ૫૬ ॥

અનલ અલ્લેગ ને દીક્ષા દીધાં,

તો ચારિત્ર રો હુવે ખણજી

નિશીથ રે ઉદ્દેશો ધ્યાર મેં,

ઔમાસી રો જણજી ॥ સા. ॥ ૫૭ ॥

વિવેક વિકલ બાલક બૂઠા ને,

પહિરાવે સાંગ સિતાબજી ।

ત્યાંને જીવાદિક પઠારથ નવ રા,

જામક ન આવે જાખજી ॥ સા. ॥ ૫૮ ॥

શિષ્ય કરણો તો નિપુણ બુધ વાલો,

જીવાદિક જાણે તાહિજી ।

નહીંતર એકલ રહણો ટાલા મેં,

ઉત્તરાધ્યયન બત્તીસમાં માંહિજી ॥ સા. ॥ ૫૯ ॥

કેઈ દૈ લીપે હાથાં સૂં થાનક,

તે પિણુ ઢગલિયા કૂંજી ।

ઇસડો કામ કરે તિણુ સાધુ,

પાડી લેખ માંહે કૂંજી ॥ સા. ॥ ૬૦ ॥

જો દૈ લીપે થાનક ને સાધુ,

તિણુ શ્રી જિણુ આજ્ઞા લંગજી ।

તીજ વરત રી તીજ ભાવના,

તિહાં વરજો દેશમેં અંગજી ॥ સા. ॥ ૬૧ ॥

સાધવિયાં છે ટાલા મેં,

વલે કારણ ન પડ્યો કોયજી ।

તે પિણુ દાપ સાધવિયાં કરે ચોમાસો,
 એ દાપ ઉઘાડો જોયજી ॥ સા. ॥ ૧૨ ॥
 દાપ સાધવી કરે ચોમાસો,
 તે જિન આજ્ઞા મેં નાહિંજી ।
 ત્યાંને વરજ્યો છે વ્યવહાર સૂતર મેં,
 પાંચમા ઉદ્દેશા માંહજી ॥ સા. ॥ ૧૩ ॥
 કારણ વિના એકલી સાધવી,
 અસણાદિક વહિરણુ જાયજી ।
 વલે ઠરડે પણ એકલડી જાયે,
 તે નહિ જિન આજ્ઞા માંયજી ॥ સા. ॥ ૧૪ ॥
 વલે એકલડી ને રહણો વરજ્યો,
 ઇત્યાદિક બોલ અનેકજી ।
 બૃહત્કંથ રૈ પાંચમે ઉદ્દેશે,
 તે સમજો આજુ વિવેકજી ॥ સા. ॥ ૧૫ ॥
 કુચુરુ એહવા હીજુ આચારી,
 સાધાં સું દે મિત્રકાયજી ।
 આપ તજા કિરતમ સું કરતાં,
 જિન મારગ દિયો છિપાયજી ॥ સા. ॥ ૧૬ ॥
 મરમ કુચુરુ ને ગુરુ કર માને,
 ત્યારે અભિનંદ મેં અન્યકારજી ।
 ગુરુ મેં બિછા પાય અજ્ઞાની,
 તે આદ્યા જનમ મિત્રારજી ॥ સા. ॥ ૧૭ ॥
 અગુન કર્મ અર્થાં ઉદય નુયા જમ,
 મરમ ગુરુ નિહિયા અપયજી ।
 દર્શનનીય હિય અમર ગુરુ,
 તે નિહિયત મારાં વાચજી ॥ સા. ॥ ૧૮ ॥

કમ સાવલ હિતમ નર નારી.

છોટા કુચુરુ તો બેગણી.

સતગુરુ સેવો મુખ આગારી

દિન દિન ચલેનું બેગણી ॥ સા. ॥ ૬૬ ॥

આ સન્ન્યાય કરી કુચુરુ ઝોલખાવતુ,

શાહર પીપાડ મઝારણી.

સંવત્ આશરે ને વરસ ઓતીસ

આરોજ મુદી સાનમ જુધવારણી ॥ સા. ॥ ૭૦ ॥

॥ દોહા ॥

કેઈ ભેખધારી બૂલા થકા, કર ગદા ફૂરી તાણી.

અમત બતાવે સાધુ કે, તે સૂતર અરધ અન્નભાણી ॥૧॥

ત્યાં સાધપણે નહીં ઝોલખ્યો, બૂલા ભ્રમ ગિવાર.

સર્વસાવધ ત્યાંઓ મુખમું કહે, વસે પાપરો કહે આગાર ॥૨॥

આહાર પાણી કષ્ટાદિક ઉપરે, ઉવે સદા રહ્યા મુરઝાય.

એકવા ભેખધાર્યાંરે ઇમતખરી, ખિજ સાધ્યાંરે ઇમત નાહીં કાય

આર ગુજરાણા ઇમત કહી, ત્યાં ન દીસે પ્રત લિગાર ॥

દેશ પ્રત ગુજરાણા પાંચરો, આગે સરવ પ્રતી આજગાર ॥

જો સાધ્યાં રે ઇમત હુવે, તો સર્વ પ્રતી કુજ હોય.

ત્યાંરા ભાવ ભેદ પ્રકટ કરે, તે સાંભલજ્યો સાધુ કાય ॥૫॥

॥ હાલ પાંચવીં ॥

(આ અનુક્રમ્યા જિન આજા મે—એ દશી)

ચોવીસમાં શ્રી વીર જિનેશ્વર,

નિરદાય આહાર આણીને ખાયો.

ફિલ્ હી શુદ્ધસ્થ લીલોતરી ને ત્યાગી,
 જીવે જ્યાં સગ આણુ વૈરાગી ।
 સાધપણુ લેઈ ઇત્રત સરથે,
 તે વિવેક વિકલ આયત્રા કાંઈ લાગે ॥ ઇ. ॥ ૮૮ ॥

અધર્મ જાણે લીલોતરી ખાધાં,
 તે પચખાણુ લાગે ફિલ્ લેખે ।
 ચર મેં થકાં જાવજીવ ત્યાગી થી,
 ઇલ્ સાહસું મૂરખ ક્યું નહીં દખે ॥ ઇ. ॥ ૮૯ ॥

ફિલ્ હી શુદ્ધસ્થ જે જે વસ્તુ ત્યાગી થી,
 તે અધર્મ રો મૂલ ઇત્રત જાણે ।
 સાધપણુ લેઈ સેવવા લાગે,
 તે ક્યું ન પાલે લિયા પચખાણુ ॥ ઇ. ॥ ૯૦ ॥

ઈત્રત સરથે ને મૂંસ ન પાલે,
 તિલ્ ભાગલ રૈ છે ભારી કર્મ ।
 મારગ છોડને ઉજર પરિયા,
 સાધ આહાર ક્રિયાં મેં સરથે અધર્મે ॥ ઇ. ॥ ૯૧ ॥

કરૈ વૈયાવચ્ચ ચેલા શુરુ રી,
 કર્મ તણી કોઠ તેહ ખપાવે ।
 તીર્થકર ગાત્ર બંધે ઉત્કૃષ્ટો,
 પિલ્ શુરુ ને મૂરખ પાપ બતાવે ॥ ઇ. ॥ ૯૨ ॥

દશ વીસ ચેલા પડીકમણુ કરને,
 શુરુ રી વૈયાવચ્ચ કરવા ને આવે ।
 તે શુરુ ને પાપ લગાય અજ્ઞાની,
 દુરગત માંય કાંઈ પહોંચાવે ॥ ઇ. ॥ ૯૩ ॥

શુરુ ને પાપ લાગે વૈયાવચ્ચ કરાયાં,
 મૂંસમાંહિ કોઈ હી ને આદ્યો ।